Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCIII. Ч. 65. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 8-го КВІТНЯ 1986 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 8, 1986 No. 65. VOL. XCIII.

ЗБУДУЙМО РЕПРЕЗЕНТАТИВНИЙ ДІМ ДЛЯ НАШОГО МУЗЕЮ

ЗАКЛИК КОМІТЕТУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ В НЮ ЙОРКУ

Дотеперішній розвиток і успіхи Українського Музеюв Ню Йорку свідчать про його важливу ролю в житті нашої спільноти та про великі можливості його дальшого зростання.

Українська культура на рідній землі і поза нею буде розвиватися і збагачуватися. Серед нашої громади є і будуть талановиті мистці, твори яких треба зберігати як наці національні скарби. Український Музей має показувати найвищі досягнення нашої культури світові — чужим і своїм.

Протягом майже десяти років американська преса, радіо і телевізія не тільки відзначають діяльність Українського Музею, але ставлять його на рівні подібних установ державних народів. Молодшим поколінням українців, що ростуть поза межами України, Музей дає нагоду пізнавати свою культурну спадщину та вчитися її шанувати й любити, нею гордитися.

Щоб якслід використати можливості, які відкриваються перед Українським Музеєм, йому потрібне більше приміщення, бо тільки тоді він зможе поширити свій етнографічний відділ і відкрити постійний образотворчий відділ, де будуть показувані твори наших мистців, що з них деякі мають світову славу. Треба поширити історичний відділ з виставками таких подій з новітньої історії України, як українські визвольні змагання, голод 1932-33 років, дії Української Повстанської Армії, дисидентський рух 60-тих і пізніших років. Український Музей має розбудувати свої колекції, зокрема подбати про колекцію музичних народніх інструментів, записів народніх пісень, співу та гри найвидатніших артистів.

Здобувши належне місце між музеями Америки та маючи кваліфікованих професіоналістів-музейників, Український Музей в Ню Йорку має всі дані щоб стати репрезентантом української культури та історії в Америці .

Щоб допомогти здійснити цю візію, створився Комітет розбудови Українського Музею в Ню Йорку, що складається з людей, які погодилися взяти участь в акції придбання для музею більшого приміщення.

Наприкінці грудня 1985 року в місті Ню Йорку закуплено площу землі за суму 1,250,000 долярів, на якій заплянoвано збудувати новий модерний музей, що відповідатиме вимогам нашого часу та завдан-

(Закінчення на стор. 7)

В Едмонтоні переведено інформативну конференцію

Едмонтон, Альта. — Тут в суботу, 5-го квітня ц.р., відбулася цілоденна конференція призначена для канадської публіки з інформаційними доповідями в англійській мові про українське питання у Другій світовій війні у зв'язку з останніми нападами на українців в Канаді та ЗСА.

Інформативна конференція зорганізована була Комісією Людських Прав при Комітеті Українців Канади, а господарем її в Едмонтоні був місцевий Клюб Українських Професіоналістів і Підриємців.

Сесію відкрив Любомир Маркевич, голова клюбу, а в програмі було ряд інформативних доповідей, наприклад, проф. Тараса Гунчака з Ратґерського університету в ЗСА про жидів та українців, проф. Богдана Кравченка з Канадського Інституту Українських Студій на тему українці під окупацією націонал-соціялізму, Мирослава Юркевича з того з інституту на дві теми — українці в німецьких військових формаціях і післявоєнна еміґрація, д-р Дейвіда Марплос з того ж інституту про совєтські погляди на український націоналізм.

Голова Комісії Людських Прав при КУК Іван Григорович говорив про перебіг праць комісії Дешена і мобілізацію української спільноти в Канаді з того приводу, а Надія Дякун про працю тієї комісії і українську спільноту в Квебеку. Вкінці про діяльність ОСІ на терені ЗСА дав інформації адвокат Павло Зумбакіс із Чикаго.

Цілий зміст одноденної конференції був спрямований на подання фактичних інформацій про український досвід у зв'язку з останніми протиукраїнськими акціями та поширення цих інформацій серед канадського населення.

В Західньому Берліні вибухла бомба

Західній Берлін. — Терористи активізують свою діяльність. В суботу, 5-го квітня, о год. 1:49 ночі в дискотеці „Ля Белль", що знаходиться в американському секторі Західнього Берліну, стався сильний вибух. Дві особи були вбиті і біля 200 поранені, серед яких значна частина американських вояків. Багато з них були доставлені до шпиталю в тяжкому стані. Вбиті — американець і гречиня.

Відповідальність за вибух взяли на себе дві терористичні групи — західньонімецька група „Гольґер Майнц командо" і „Антиамериканський арабський визвольний фронт".

Представник першої групи зателефонував у суботу біля шостої години ранку до лондонського бюра пресового агентства Ройтерс і сказав по-англійськи з північноевропейським акцентом: „Група Гольґер Майнц командо вчинила вибух бомби в Західньому Берліні. Це все, що я хотів сказати". Представник цієї ж групи дзвонив на цей самий телефон і після вбивства прем'єр-міністра Швеції Ольофа Пальме.

Представник Антиамериканського арабського визвольного фронту подзвонив біля восьмої години ранку до телевізійної станції Західнього Берліну і сказав, що відповідальність за вибух бомби бере на себе його група.

В комунікаті, виданому в Бонні, міністер внутрішніх справ Західньої Німеччини Фрідріх Ціммерман поставив терористичний вибух в дискотеці в один ряд з попередніми вибухами в інших країнах Західньої Европи в місцях, де люблять бувати американські військовослужбовці і члени їх родин. Ф. Ціммерман обіцяв посилити боротьбу з терором.

За словами речника західньонімецької служби безпеки Пауля Ляуфса вибух вчинили арабські терористи.

Президент Р. Реґен далі обвинувачує М. Каддафі в тероризмі

Вашінґтон. — Президент Роналд Реґен, закінчивши свої короткі 10-денні вакації в Каліфорнії, повернувся до Вашінґтону, щоб тут основніше зайнятися важливими державними справами, які включають також міжнародний тероризм скерований в першу чергу проти З'єднаних Стейтів Америки, їхніх громадян і майна за кордоном.

Адміністрація Р. Реґена не відступає від своєї ранішої заяви, що лівійський диктатор полковник Муаммар Каддафі підготовляє і здійснює усі антиамериканські терористичні акти, згідно з його ранішими погрозами. Ці погрози особиливо збільшились після екцеденту в заливі Сідра, де американські воєнні літаки затопили два лівійські кораблі і частинно знищили ракетні вистрільні у прибережжі Сідри.

Минулого тижня, коли терористи виконали атентат проти американської пасажирської лінії TWA, у якому загинуло читири особи, а декілька були поранені, урядові речники ЗСА, хоч підозрівали Каддафі в цьому терористичному ділі, але не наголошували цієї справи так виразно, як після вибуху сильної бомби в берлінському діско-клюбі, знову ж таки скерованої проти молодих американських вояків.

Речник Білого Дому Леррі Спікс заявив кореспондентам безпосередньо перед від'їздом Президента з Каліфорнії, що Уряд застановлятиметься вкоротці, що треба буде зробити для зменшення міжнародного тероризму керованого не тільки М. Каддафі, але також багатьма іншими державами та організаціями. Політичні спостерігачі припускають, що у Вашінґтоні відбудеться нарада членів Крайової ради безпеки у зв'язку з двома названими випадками терору і що незабаром наступить якась форма відплати проти винних, якщо такі будуть виявлені. Очевидно, президент Р. Реґен, всідаючи до літака в Каліфорні, не бажав коментувати цієї справи в розмові з журналістами, але інші речники Уряду дали до зрозуміння, що між підкладенням бомби в літаку TWA і берлінським вибухом існує пов'язаність. Розвідчі чинники не сумніваються, що обидва випадки є свого роду відплатою Каддафі за зудар в заливі Сідра. Понад 30 американських амбасад й інших об'єктів є сьогодні прицілом можливої атаки терористів Каддафі. Без сумніву, що Адміністрація мусить тепер вирішити тяжке питання: що в такому випадку робити з Каддафі і підтримуваним ним міжнародним тероризмом. Військових акцій також не виключають політичні спостерігачі.

У Тріполі, столиці Лівії, західні дипломати не виключають, що совєтські так звані „дорадники" допомагають М. Каддафі вести антиамериканські скції, включно з тероризмом. Стоїть навіть відкритим питання чи не було вбитих і поранених совєтських старшин в бомбардуванні ракетних гнізд в заливі Сідра. Отже, головним спричинником неспокоїв і терору в світі є також Совєтський Союз, — кажуть спостерігачі.

Студія Мистецького Слова іде в турне

Ню Йорк. — Студія Мистецького Слова Лідії Крушельницької поставить комедію К. Ґольдоні у перекладі О. Варавви „Слуга двом панам", яка відбудеться в Ню Йорку в неділю, 20-го квітня ц.р., о год. 3-ій по полудні в залі Фешин Інститут оф Технолоджі, при 227 Захід 27-ма вул. Перепродаж квитків: „Арка", „Сурма" і при касі. Увесь прихід призначений на Український Музей.

Постановку також покажуть у Клівленді в суботу, 26-го квітня ц.р., о год. 7-ій вечора в залі середньої школи Парми, при 6285 Захід 54-та вул. Перепродаж квитків в українських крамницях і „Кредитівці" заходами СУА. Відтак комедію покажуть в Дітройті в неділю, 27-го квітня ц.р., о год. 4-ій по полудні в залі Фіцджералд школи у Воррені при вул. Раєн і 9-та миля. Квитки в перепродажу в українських кредитівках „Будучність" і „Самопоміч" і при касі.

ВЕЛИКОДНІЙ БАЗАР В ПЛАСТОВОМУ ДОМІ

Ню Йорк. — 2-ий Курінь УПС „Ті, що греблі рвуть" Плавня Ню Йорк — Ню Джерзі, запрошує громадянство відвідати їхній Великодній базар, який відбудеться в суботу, 26-го квітня ц.р., від год. 11-ої до 3-ої години по полудні, тут в Пластовому Домі, при 144 Друга авеню в Ню Йорку. Дохід призначений на оборону українського імени. На базарі можна буде набути традиційне великоднє печиво, писанки, вишивки тощо.

Г. Кіссінджер обвинуватив СССР в підтримці тероризму

Ню Йорк. — Виступаючи тут на святкуванні 50-річчя Світового жидівського конгресу, колишній державний секретар ЗСА Генрі Кіссінджер обвинуватив Совєтський Союз в підтримці тероризму.

„Ми повинні нарешті назвати тих, хто несе відповідальність за терористичні акції. Ми повинні назвати тих, хто фінансує і вишколює терористичні групи. Совєтський Союз підготовляє терористів, фінансує їх, забезпечує розвідчими інформаціями і озброює групи, які мають ясну мету. Совєтський Союз не може більше говорити про свою невинність. Він винен так само, як чоловік, що кинув камінь і спричинив цим каменепад. Такий чоловік не може говорити про невинність на тій підставі, що невинний був вбитий не тим самим каменем, який був кинений першим. Совєтському Союзові пора перестати бути адвокатом радикальних арабських груп і настоювати на тому, що з ними треба провадити переговори", — сказав Г. Кіссінджер, якого вважають одним з провідників політики детанту з СССР.

В розмові з репортерами Кіссінджер висловив впевненість, що президент ЗСА Роналд Реґен і генеральний секретар ЦК КПСС Міхаіл Ґорбачов зустрінуться в червні або в липні в З'єднаних Стейтах. Він порадив Адміністрації Білого Дому „не встрявати в суперечки" з Совєтським Союзом щодо зустрічі на вершинах.

В Ірвінґтоні влаштовують літературно-музичне матіне

Ірвінґтон, Н. Дж. — 28-ий Відділ Союзу Українок Америки в Нюарку, Н. Дж., влаштовує літературно-музичне матіне, в неділю, 13-го квітня ц.р., о год. 3-ій по полудні, тут в Українському Народному Домі при 140 Проспект авеню.

В програмі візьмуть участь: Міра Гармаш — Івга Жак — лірика сатира, Уляна Любович — нариси з пережитого, Одарка Полянська — гра на арфі і Роман Василишин — сатиричні, прозірки до епіграм. Опісля буде чай, кава і солодке.

УВАН проголосив стипендію

Ню Йорк. — Українська Вільна Академія Наук у ЗСА повідомляє що на 1986 87 академічний рік із стипендійного фонду ім. проф. Олекси Петрова виділена стипендія в сумі 1,000 дол. для студентів-кандидатів на наукові ступені маґістра чи доктора, або для молодих науковців з українознавчих дисциплін.

Аплікантти повинні надіслати такі дані: автобіографію, копію академічного свідоцтва з університету чи коледжу, листа-рекомендацію головного професора апліканта, листа-рекомендацію другого професора, який добре знає наукову роботу апліканта. Конкурс починається 15-го квітня ц.р., і кінчається 15-го травня ц.р.

Матеріяли слід надсилати на адресу: Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S., Inc, 206 West 100th St., New York, N. Y., 10025, Attention: Petrov Fellowships.

Десять православних хорів візьмуть участь у концерті

Мейплвуд, Н. Дж. — В неділю, 20-го квітня, о год. 3-ій, по полудні, Українська Православна Ліґа Америки, Відділ Ню Йорк — Ню Джерзі влаштовує 6-ий щорічний великий концерт в Українському Культурному Центрі при катедральній церкві св. Андрія Первозванного в Бавнд Бруку, Н. Дж.

В концерті візьме участь 10 парафіяльних хорів з Ню Джерзі, Ню Йорку, Пенсильванії і Делаверу. В програмі — літургійний спів східнього обряду, який згідно з традицією буде виконаний без акомпаньяменту музичних інструментів. Деякі літургійні мотиви походять з XУII століття.

Цю щорічну імпрезу започаткував кілька років тому о. Іван Наконечний, парох церкви Св. Вознесіння в Мейплвуді, Н. Дж., який є головним координатором Української Православної Ліґи для відзначення 1000-ліття Християнства в Україні, маючи на увазі, що щорічна імпреза уможливить відповідне приготування до великого святкування 1000-ліття Християнства в 1988 році. Минулорічний концерт був теж в Бавнд Бруку.

Митрополит Мстислав, Архиєпископ Філядельфії і первоієрарх Української Православної Церкви в ЗСА і Европі, і Єпископ Антоній будуть серед почесних гостей.

Заключною точкою програми буде виступ об'єднаного хору з 350 хористами і дириґентом Тарасом Павловським з Бавнд Бруку. Ініціятивний комітет, який очолює Стефанія Дуткевич, голова Відділу Української Православної Ліґи в Ню Йорку і Ню Джерзі, заплянував цей концерт перед Великоднем, щоб рівночасно відзначити Великий піст.

Прихід з концерту призначений на фонд літнього виховно-відпочинкового табору для дітей Української Православної Ліґи в Емлентоні, Па., на стипендійний фонд Савчука-Кузбита та на Український Культурний Центр в Бавнд Бруку.

Мрія восьмирічної дівчинки не здійснилася...

Джерзі Сиnті, Н. Дж. — Українську громаду на початку січня облетіла вістка, що її подала за Ассошіейтед Пресс „Свобода" в числі з 4-го січня ц.р., що восьмирічна дівчинка Соня Коваль з Конкорду, Масс., написала по-українськи листа до генерального секретаря ЦК КПСС Міхаїла Ґорбачова, а англійський переклад цього листа із різдвяними побажаннями вислала до президента Роналда Реґена. В листі вона прохала Ґорбачова, щоб він дозволив її вуйкові Орестові Салецькому, який мешкає з родиною в Сибірі, відвідати родину у ЗСА.

Воєнні події Другої світової війни розлучили цю родину. Частина її виїхала на Захід, спочатку до Німеччини, а згодом до ЗСА, а Орест Салецький, тоді ще немовля, залишився в опіці своїх бабуні Ксені і дідуся Івана Гуляйгроцьких.

Соня, довідавшись, що американська дівчинка Саманта Смит написала листа до тодішнього генерального секретаря і президента СССР Юрія Андропова, вирішила написати до Ґорбачова, бо, як вона каже в листі, — єдиним її бажанням на Різдво є побачити вуйка Ореста.

Св. п. О. Салецький

І ось прийшла вістка від родини Ковалів про траґічну подію: 10-го лютого ц.р. вуйко Соні загинув у катастрофі в Сибірі — на нього наїхало тягарове авто, вбивши його, а з ним і надію Соні на побачення з ним.

Орест Салецький народився в 1942 році в Підкамінні, Західня Україна. В 1944 році його батьки, Марія та Йосиф виїхали на захід — до Німеччини, а відтак до ЗСА, залишивши його в опіці дідуся й бабуні, яких згодом вивезено на Сибір, де в тяжких умовинах в місті Ухта виростав Орест. Не зважаючи на це він закінчив студії і після смерти бабуні і діда залишився в Сибірі, де одружився з українкою Людмилою Антоновнею, і у них народилися дві донечки — Таня й Ірина.

(Закінчення на стор. 7)

У СВІТІ

КРЕМЛІВСЬКІ РЕЧНИКИ дали до зрозуміння ізраїльському урядові прем'єр-міністра Шімона Переса, що якщо він погодиться на поїздку Анатолія Щаранського до ЗСА з доповідями про його перебування в численних совєтських в'язницях і концтаборах, вони припинять взагалі видачу дозволів на виїзд жидів за кордон і не звільнятимуть в майбутньому в'язнів засуджених за різні „злочини". У висліді цього совєтського натяку, А. Щаранський, правдоподібно, відкликав усі виступи, а його приїзд до ЗСА стоїть під знаком запиту.

КОРЕСПОНДЕНТИ ІНФОРМУЮТЬ з Близького Сходу, що так, як тепер виглядає ситуація, усі верстви населення в Лівії, навіть так звані дисиденти, які не дуже погоджуються з політикою свого лідера полковника Муаммара Каддафі, об'єдналися довкола нього, вбачаючи в ньому єдину запоруку забезпечення для Лівії від зовнішнього нападу. Не зважаючи на те, лівійська державна служба безпеки і особисті охоронці Каддафі зміцнили охорону, а сам Каддафі нікуди не показується без непробивної камізельки, з якою він майже ніколи не розлучається.

ОФІЦІЙНІ РЕЧНИКИ Адміністрації президента Роналда Реґена заперечили заяву речника гондураського уряду, що Уряд ЗСА стосував, мовляв, якийсь тиск чи зумисно збільшував небезпеку в Гондурасі у зв'язку з переходом кордону сандіністських урядових військ, які гнались за повстанцями „контрас". Державний департамент назвав „смішним" закид гондурасця про те, що ЗСА накидались зі своїми 20-ма мільйонами долярів допомоги, яких Гондурас не просив.

ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКИЙ канцлер Гельмут Коль, крім політичних, має також свої приватні клопоти і у зв'язку з цим попав під обстріл засобів масової інформації. Німецька преса закидає Колеві, що він знав про перекупства деяких урядових осіб з коаліційних партій, але не зголошував цих випадків парляментарній комісії, яка досліджувала ці речі. Ця критика канцлера Коля вже неґативно відбилася на льокальних виборах в деяких провінціях Федеральної Німецької Республіки.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, що на Заході поширилися чутки про бажання Свєтлани Аллілуєвої (дочки Й. Сталіна) повернутися назад до З'єднаних Стейтів Америки, разом і із своєю дочкою Ольгою, деякі поінформовані особи кажуть, що вона пише на замовлення кремлівських чинників і КҐдБ свої „спогади" і „спостереження" з перебування на Заході. Нотатку про написання такої книжки і переїзд Аллілуєвої з Грузії до Севастополя в Криму подав журнал „Ю. С. Нюж енд Ворлд Ріпорт" з 31-го березня ц.р. У своїх спогадах про батька, Аллілуєва, якій допомагають писати книгу вишколені КҐБісти, має регабілітувати те, що вона написала про батька, будучи за кордоном.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН повідомив, що призначить спеціяльного чиновника, в обов'язки якого буде входити нагляд за тим, як Департамент оборони використовує призначені для нього фонди. Покищо Президент не сказав, кого він має намір призначити на цю посаду. Р. Реґен також прийняв рекомендації про розширення повновважень голови об'єднаного комітету начальників штабів, зробивши його головним військовим дорадником президента. Оба рішення повинен одобрити Конгрес в найближчі три місяці. Рішення Президента викликане тим, що ряд конгресменів і сенаторів постійно виступає з критикою асиґнувань на оборону. Вони вважають, що Пентагон розтрачує гроші, часто переплачуючи виконавцям замовлень. На цій підставі багато законодавців вимагають зменшити оборонний бюджет.

З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ і Ізраїль обговорюють плян економічної допомоги країнам Близького Сходу. Як вважають в Державному департаменті, цей плян поліпшить перспективи досягнення миру в цьому районі. Газета „Ню Йорк Таймс" повідомляє, що плян економічної допомоги країнам Близького Сходу був предметом обговорення на зустрічі прем'єр-міністра Ізраїля Шімона Переза і державного секретаря ЗСА Джорджа Шулца. Під час розмвои Ш. Перез сказав, що ЗСА та інші країни Заходу могли б надати таку допомогу у висоті від 20 до 30 біл. дол. За словами Переза, така допомога дала б змогу арабським країнам зміцнити економіку і розширити співробітництво арабських країн зі Заходом. Однак на шляху реалізації пляну є декілька перешкод, серед яких найголовніша — боротьба в ЗСА з дефіцитом федерального бюджету.

ГУБЕРНАТОР АЛАБАМИ Джордж Воллес виступив у леґіслятурі стейту в Монтґоремі і повідомив, що він відмовляється від наміру висунути свою кандидатуру на п'яту каденцію. Так закінчилася довга політична кар'єра 66-річного Дж. Воллеса, який чотири рази висував свою кандидатуру на пост президента ЗСА. В 1968 році він переміг у п'ятьох південних стейтах і здобув 10 мільйонів голосів.

У САН ФРАНСІСКО триває суд над 46-річним Джеррі Вітвортом, якого обвинувачують у шпигунстві на користь СССР. Як твердить прокуратор, Дж. Вітворт дістав від Совєтського Союзу 332,000 долярів. Минулого тижня суд вислухав свідка лейтенанта Гері Гаролдсона, який був начальником обвинуваченого, коли той перебував від 1981 до 1983 року на літаконосці „Ентерпрайз". Свідок сказав, що хоч Вітворт мав доступ до всіх секретних радіограм, в тісному приміщенні, де знаходилися телеграфічні апарати, завжи перебувало кілька осіб, тому Вітвортові було дуже тяжко викрадати або копіювати зашифровані документи американської фльоти. Вважають, що адвокат Тоні Тамбелло буде настоювати на цьому свідченні при захисті Вітворта, який не признався до вини.

ВИСТУПАЮЧИ В НЮ ЙОРКУ на обіді на честь 50-річчя Світового жидівського конгресу, прем'єр-міністер Ізраїля Шімон Перез сказав, що він не розуміє, чому Об'єднані Нації досі не розголошують справи колишнього генерального секретаря ОН Курта Вальдгайма, якого обвинувачують в причетности до злочинів нацистів. Відповідаючи на запитання, чи буде Ізраїль офіційно просити Об'єднані Нації розголосити справу К. Вальдгайма, Перез сказав: „Так, якщо виникне така потреба".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Бомба на літаку

У половині минулого тижня потрясла світом нова трагічна і насправді безглузда подія — останній з довгої черги терористичний акт. На літаку, що летів з Риму до Каїро почерез Атени — швидко після вистартування з атенського міжнародного летовища, вибухла у відділі з багажем годинникова бомба, перепачкована у валізі. Згинули зразу чотири особи — три ґенерації — бабуня, мати, дитина і ще один чоловік. Скоординоване слідство всіх органів безпеки Італії, Америки і Греції як теж міжнародного поліційного апарату припускають, що безпосередньою авторкою того злочину була жінка, арабка-терористка, яка летіла тим літаком з Риму до Атен, там висіла і негайно пересілась на інший літак, який летів до Альжиру. Лівійський диктатор, який здобув собі сумну славу як протектор міжнародного тероризму, Муаммар Каддафі негайно відпекався того акту, бо — мовляв — він не воює проти невинних цивільних осіб. Це, звичайно, була його асекурація проти відплатної акції. Одна арабська організація, тісно пов'язана з Лівією, телефонічним закликом до одної римської газети призналася до того „геройського" вчинку.

Обурення, спричинене довгим ланцюгом терористичних актів включно з тим останнім знайде свій відгук на терені З'єднаних Націй. Але та найвища міжнародна організація сама насичена звеличниками терору і безсильна просто тому, що найперший постачальник зброї терористам і фахівців від вишколювання терористів — СССР — має у Раді Безпеки ОН право — „вето". Проте була вже на цьому місці згадка, що така терористична оргія не може тривати безконечно. Існують держави з таким збройним апаратом, які мусять приступити до ліквідації центрів того міжнародного тероризму. Нема іншого способу покласти йому кінець, як тільки переконати фанатиків терору і їхніх протекторів, що їхня кривава робота їм не виплачується. Відгук, що його та остання трагедія з бомбою на літаку знайшла в Америці, і заяви президента Реґена та інших високих державних мужів, вказують на те, що вони приготовляють прилюдну опінію на поведення якоїсь збройної акції на велику скалю, звернену проти терористичних центрів. Це нелегка справа, бо треба повести таку акцію скоординовано з іншими союзниками Америки і треба, щоби між жертвами такої збройної акції було якнайменше цивільних невинних осіб, бо в протилежному випадку буде продовжуватись заворожене коло.

Не може бути, щоби такі диктатори, як Муаммар Каддафі чи аятолла Хомейні до безконечности безкарно переводили акти терору, один за одним, поводячись по-бандитськи, керовані виключно жадобою вбивання невинних людей. В різних країнах світу на різних континентах існують терористичні організації і різні держави протеґують їх, дають їм безпечне сховище. Проте все ж це мінімальний відсоток у порівнянні з цілим людством обуреним такою поведінкою терористів. І тому неповажними є погрози Муаммара Каддафі і йому подібних нелюдів, бо вони самі копають собі могильну яму.

М.І.

В СССР НЕ ПРОГОЛОШЕНО ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН

„Волл Стріт Джорнал" про московсько-кремлівське 27-ме збіговище комуністичної партії згадав 46-ма словами-знаками. В цій короткій замітці переказано в цілості суть справи. Замітка включала потребу збільшення торгівлі з Китаєм, збільшення нуклеарної продукції. Осуджено попередню адміністрацію за господарський занепад. Не оголошено ніяких свобідніших рухів для підприємців. Одним словом, давня пропаганда повторена сьогодні.

Всі ті совєтознавчі ворожбити, що чекали на проголошення економічних змін, більшої свободи людини, вільнішого торговельного обміну, завелися, того вони не почули. Вони навіть не почули вияснення, чому в Совєтському Союзі продукція нафти зменшилася до 597 мільйонів тонн у 1985 році із 613 мільйонів тонн у 1984 році. Нафта Совєтського Союзу — це найважливіший експортовий продукт до Східньої Европи, який допомагає втримати спокій серед сателітів. Експорт нафти також приносить тверду закордонну валюту особливо потрібну Москві.

Західні кореспонденти могли такі висновки лібералізації директивної системи зробити, хоч би кермуючись тим, що питання совєтської економіки дискутуються як в пресі, так і на різних зібраннях. Вони, совєтознавці, переконані, що демократизація тієї системи можлива, тільки поступово. Зрозуміло, що кожній людині вільно думати як вона хоче, головно кореспондентам на Заході. Але все таки вони повинні б вже бути краще обізнані з принципами комуністичної системи.

Спроби економічної реформи в Совєтському Союзі вже були перед тим, але безуспішно. Ці спроби записали українські вчені. Тут тільки згадаємо, що ніхто ліпше як український нарід з досвіду не знає, що означає собою директивна система господарювання, переживши голод 1921-22 та 1923-33 років. Совєтський уряд випробував два способи господарювання, це — „воєнний комунізм" і „Нову економічну політику" (НЕП). Роки Першої світової війни спричинили повний занепад народного господарства в Україні. Становище було катастрофальне, деякі галузі промисловості зовсім не працювали, отже в такій ситуації проголошено большевиками НЕП в 1921 році. На основі НЕП-у почалася відбудова української промисловости і сільського господарства, що дали поживу і сировину для індустріяльного оживлення в країні. Підставою НЕП-у в сільському господарстві була зміна системи оподаткування і аґрарної політики взагалі. Встановлення податку для селян відродило в них зацікавлення в господарюванні, що і причинилося до росту сільського господарства. Застосування НЕП-у в галузі промисловості означало допущення приватного капіталу, головно в дрібні підприємства. Інвестиції в капітал в підприємства урухомили промисловість, поліпшили життєві умовини робітників, що знову приспішило ріст господарства України. Отже, НЕП означав скасування примусового розподілу продуктів праці, і повернення до ринкового обміну.

Але посилення ринкових засад в економіці було послабленням влади партії, а цього партійці не хотіли визнати. І так НЕП у 1930 році знесено, а його місце зайняла воєнна економіка, що існує досьогодні. Плянову економіку викликала потреба експансії кордонів СССР. Після того прийшла колективізація, що принесла населенню нелюдські жорстокості, висилка на Соловки, розстріли. Кооперацію замінено державною торгівлею. Цілість життя і працю народу підпорядковано партійній контролі. Почалась боротьба з індивідуальним господарством, та взагалі зі свобіднішим обміном у торгівлі. Воєнна економіка ставала все більше жорстокою, і такою залишилася до сьогоднішнього дня. Отже народне господарство з еквівалентним обміном замінено пляновим централізованим з встановленими державними цінами. Ціни, що сприяли одним галузям розвитку господарства, коштом інших.

Так, отже озброєння стало пріоритетом в плянуванні економіки, при тому споживало більшу частину бюджету призначеного на розвиток промисловости в Совєтському Союзі. Таке розміщення капіталу в бюджеті зовсім зрозуміле, тому що московська комуна ще і досьогодні не зріклася опанування світу. Фраза В. Леніна, „що робітник не має країни" і тому робітництво повинно об'єднатися, сьогодні актуальна.

Тому західні совєтознавці, які сподівалися більше ліберальних рішень від комуністичного збіговища розминулися з їхніми бажаннями. Порушення принципів директивної системи господарювання означало б з одної сторони обмеження влади партії, а з —другої розчленування імперії, на п'ятнадцять національних держав, що є також бажанням поневолених народів Совєтського Союзу. Це може статися тоді, коли внутрі Союзу пляново організованим способом повстануть робітничі, або військові чинники. В тому напрямі західні совєтознавці могли б багато допомогти.

Ніна Строката

Дещо про Юрія Шухевича на засланні

„Уродись та й удайсь".
„Від доброго кореня — добрі й окоренки".

(З народної мудрости)

Якщо звернутись до джерел, які спроможні подати бодай яку інформацію про Юрія Шухевича, передусім отримаємо підтвердження, що Юрій і далі перебуває на засланні, яке за вироком 1973 року є додатком до його тюремного реченця.

Після 10 років, прожитих у в'язницях Володимира-на-Клязьмі й Чистополя в Татарії, Юрія повезли в краї, де вже на початку вересня починаються приморозки. Теперішня Юркова оселя — це будинок для інвалідів, котра має назву „Лісова дача". Ота „Лісова дача" стоїть в лісі, недалеко від берега сибірської річки Обь. Звідти до найближчого великого міста Томська десь 60 кілометрів. Навколо „дачі" — кілька п'ятиповерхових будинків, в яких живе обслуга із своїми сім'ями. Отже виглядає, що „дача" має багато пожильців.

Відколи Юрій не у в'язниці, а на засланні, його щороку відвідують мати і сестра. Дружина після відвідин у 1983 році, коли вона приїздила із сином Ромчиком, більше не озивається. Діти не тільки не відвідують батька, а й листів до нього не пишуть. У вересні 1985 року Юрія знову відвідали мама та сестра Марійка. На цей раз до них приєдналася батькова сестра Наталка. Ці спільні відвідини тривали кілька днів. У грудні 1985 року до Юрія приїздив з Томська дисидент Вільгельм Фаст. Фаст спромігся зайти на територію „дачі", а як виходив, його затримали й відпровадили до поліції. Там несподівано Юркового гостя ретельно обшукали.

Юрій випробував кілька метод, щоб писати листи без чужої допомоги. Спочатку він писав, підкладаючи лінійку, аби не відступати від рядка. Згодом сестра привезла писальну машинку й помогла засвоїти розташування літер на ній. Не легко було навчитися писати з допомогою машинки. Та зчасом друковані листи Шухевича стали надходити до рідні і друзів. Ці листи куди легше читати, ніж писані з лінійкою. Але ж буває, вкладаючи навпомацки папір, сліпий покладе його правіше ніж треба. Тоді перші літери кожного рядочка не відбиваються. І той, хто отримує такі листи, має не абияку гризоту.

З повагою й захопленням дізнаємося, що, попри всі втрати, Юрій Шухевич не пригнічений, його зацікавлення різноманітні, і він непогано орієнтований в тому, що відбувається за межами „дачі". Люди, які оточують Юрія, ставляться до нього з великою повагою. І обслуга, і сусіди — такі самі як Юрій — не виходять з дива, як то може сліпий не тільки себе обійти, а ще й іншим помагає, навіть пере собі та ще котромусь сліпому. Як передають джерела інформації, в тому середовищі, в яке доля закинула Юрія, добросусідська ввічливість та діяльна доброта притаманні тільки йому. Загальною пошаною обдаровують Юрія каліки, серед яких він живе четвертий рік.

Найпізніші вістки від самого Юрія — це його листи з різдвяними роздумами й привітами.

Адреса Юрія на засланні: 636147 Os'kino, Shegarsky r-n, Tomsky obl., D/i „Lesnaja Dacha", USSR.

Ярослав Татомир

ДОПОМОЖІМ ДОБРІЙ СПРАВІ

В українській громаді немає, мабуть, нікого, хто не знав би про „наш Гарвард", не радів би і не був би гордий із розбудови нашого сильного наукового осередку в одному із найкращих і найбільш відомих університетів не тільки у ЗСА, але у всьому світі.

Але наше знайомство з нашим Гарвардом дуже часто обмежується до цього, що ми знаємо про три українські катедри у Гарвардському університеті та про Український Науковий Інститут Гарвардського Університету (УНІГУ). Не усі ми знаємо про те, що наш Гарвард розвинув дуже широку, дуже інтенсивну і незвичайно корисну видавничу діяльність.

Посьогодні наш Гарвард видав або був ініціятором 36 різних праць, у тому дев'яти монографій, семи томів джерел і документів та 20 інших праць, у тому п'ять публікацій, що мають відношення до Тисячоліття Хрищення України.

У додатку до цього УНІГУ видав дотепер вісім річників дуже поважного наукового, англомовного квартальника „Гарвардські Українознавчі Студії" (ГУС) та вісім річників англомовного журналу „Рецензія", який появляється що півроку та дає перегляд наукових праць, що є публіковані у совєтській Україні.

Варто згадати, що передплатниками квартальника ГУС є науковці, університетські бібліотеки та інші наукові установи не тільки ЗСА, але теж Канади, багатьох країн Европи і навіть таких далеких країн як Японія та Ізраїль. Більшість авторів 230-ти праць, що появилися по сьогодні у ГУС — це не-українці переважно професори університетів ЗСА, Канади, Англії, Франції, Німеччини та багато інших країн.

Слід теж згадати, що вкоротці появиться заініційована нашим Гарвардом велика історична праця про штучний голод в Україні (1932-33), що її видає Центр Українських студій при Гарварді спільно з Українським Народним Союзом. Приготовили цю працю широковідомий у західньому світі знавець Совєтського Союзу й автор д-р Роберт Конкест та відомий всім нам науковий співробітник УНІГУ і тепер керівник бюра Конґресової комісії дослідів штучного голоду в Україні д-р Джеймс Мейс.

У цій статті хочемо звернути увагу прихильників нашого Гарварду на цінну книжку Мирона Долота „Екзекюшен бай ганґер". Посьогодні розійшлося два наклади цієї книжки і більша частина третього накладу. Залишилося ще кількасот примірників. Якщо у не надто довгому часі розійдеться решта цього накладу, велике видавництво В.В. Нортон видасть четвертий наклад, у м'якій оправі, по дешевій ціні, що допоможе більше масово поширити цю цінну працю. Дотеперішні наклади праці Долота видані у твердій полотняній оправі і теперішня ціна цієї книжки є 16.95 дол.

Цієї великої праці Долота не слід мішати з іншою його, теж дуже вартісною, але багато меншою працею „Хто їх убив і чому для чого?".

„Екзекюшен бай ганґер" дуже надається на дарунок для американських шкільних та публічних бібліотек для прихильних нам конґресменів і сенаторів, для прихильних нам чи бодай об'єктивних до українських справ журналістів і пресових органів і т.п.

Було б дуже побажаним, щоб наші організації та громадяни, які мають зрозуміння для цих справ, викупили цих кількасот примірників згаданої книжки Долота і цим відкрили двері для четвертого, масового її видання. Варто додати, що не йдеться тут тільки про четверте видання цієї книжки, але теж про переконання великих американських видавництв, що книжки на українські теми мають поважну кількість покупців і їх варто видавати.

При цій нагоді треба подати, що вже приготовляється видання „Екзекюшен бай ганґер" французькою мовою.

Обіжний листок із канцелярії ФКУ подає, що проф. Анджей Камінський з Джорджтавнського університету у Вашінґтоні замовив 90 примірників книжки Долота, що від Марії й Олександра Канюків з Міннеаполісу одержано 100 дол. на закуп і висилку книжки Долота на відповідні адреси і т.п.

Допоможім цій добрій справі!

Замовлення на книжку Долота „Екзекюшен бай ганґер" можна слати на адресу керівника ФКУ Лідії О. Стецик: Mrs Lidia O. Stecyk, Harvard University, Ukrainian Studies Fund, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass. 02138.

СОВЄТСЬКІ РЕЧНИКИ, А тимбільше засоби масової інформації, не займали становища до опублікованого за кордоном листа академіка Андрея Сахарова, але це не значить, кажуть знавці підсовєтських відносин, що вони цю справу зіґнорували. КҐБ напевно розшукує за каналами, якими був переданий матеріял на Захід з ізольованої місцевости міста Ґорького, у якому перебуває тепер А. Сахаров.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЯКЕ ІМ'Я БАТЬКІВЩИНИ?

У „Свободі" ч. 41, з 4-го березня 1986 року, у статті „А Шевченко став громадянином ЗСА", цитується А. Шевченка: „Згадуючи свою батьківщину, шкодую, що не маю можливости там жити. Я люблю свою батьківщину і її народ. Лише правлячий режим змусив мене виїхати звідти. Але я завжди буду її пам'ятати".

Звучить дуже зворушливо.

Та все таки було б не від речі згадати, особливо, коли він говорив до американців, як його батьківщині і його народові на ім'я.

Аполінарій Осадца

Ґлен Спей, Н.Й.

ДОБРА ІДЕЯ

Ідея створення „банку крови" УНСоюзу є дуже шляхетна, корисна й на часі („Свобода з 18-го березня ц.р., стаття Маріянни Сакалош). Особливо тепер, коли на горизонті останніх років з'явилась страшна, зрадлива хвороба т.зв. АІДС і в наслідок деяких здоровних вимог і умов запас крови до переливання дуже зменшився. Очевидно це створює деяку небезпеку тим хворим, яких стан чи операція вимагає переливання крови.

Треба лише цю проблему докладно простудіювати, належно оформити та правно забезпечити для вжитку членів УНС, як цього вимагає конечність. Треба сподіватись, що знайдуться молоді та середнього віку здорові люди серед членів УНСоюзу, які стануть донорами крови до згаданого банку.

Д-р Роман Осінчук

Ню Йорк, Н.Й.

Іван Стебельський

БОРИСЛАВ НА ПЕРЕЛОМІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ — ПРАВДА ПРО ТАК ЗВАНИЙ БОРИСЛАВСЬКИЙ ПОГРОМ

I

У „Діялогах" числа 7-8 1985 рік Квартальник громадсько політичний та літературний" — офіційна публікація Товариства Єврейсько-Українських Зв'язків в Ізраїлі під редакцією Якова Сусленського — ставить собі за завдання відповідними статтями і дискусією поширювати зрозуміння і конечність ближчої співпраці між українцями і жидами, при тому більше наголошуючи значення будучности ніж неприязної минувщини; на сторінках 63-66 є надруковані спогади Ш. Вайса, депутата Кнессету „Між роками 1941 та 1945".

Ці спомини присвячені винищенню жидівського населення міста Борислава під час німецької окупації та іншим подіям, зв'язаним з тим фактом. У них Ш. Вайс, якому в тому часі було тільки шість років та котрого з цілою родиною з нараженням власного життя врятувала одна чесна українка, дозволив собі не лише на фантазію і невірні дані про самі події і обставини тих часів, але також з ненавистю і упередженням накинувся на українців, мешканців Борислава й автохтонів цієї землі зі жахливими оскарженнями макабричних мордів, грабежів, виготовлення списків жидів для ґестапо й участь української міліції у масових розстрілах тих же жидів.

Непоінформований читач, прочитавши цей наклеп, прийде до переконання, що поперше, українці Борислава — це самі погромщики, грабіжники, бандити й антисеміти, що зі сокирами в руках всюди чигали на жидів, а подруге, що вони винищили більше жидів, як самі окупанти німці.

Ми, колишні жителі й мешканці Борислава, знаємо й не заперечуємо, що деякий погром відбувся та що жиди пережили страшну трагедію і перейшли через пекло терпінь і смерти під час німецької окупації. Але в ніякому випадку зорганізовані українці не були спричинниками чи винищувачами та виконавцями тих варварських актів.

Кидати того роду обвинувачення і творити некорисн легенди не оперті на дійсних фактах та наставляти оба народи до поновної боротьби, пімсти й ненависти, є справою не лише безвідповідальною, але також негідною і нечесною.

У наших руках є зізнання очевидців, недруковані спомини і деякі документи-матеріяли з тих часів, які стверджують правдиві факти тих подій, про які буде мова опісля. Хочу зазначити й підкреслити, що завданням цієї статті не є боронити дійсних учасників нелюдських вчинків без огляду на національність. В ім'я правди постараємося подати правдивий хід подій трагічних своїми наслідками. Але з другої сторони не можемо мовчати, коли деякі людці з усіх сил стараються зневажити, очорнювати й оскаржувати виключно українців у злочинах, грабунках, неморальних вчинках, поширюючи брехливі спомини, зізнання очевидців і фантастичні оповідання. Ми знаємо, що за тим усім криється жорстока Москва, але ж хіба така кампанія не є в найкращому інтересі жидівського народу? Я дуже сумніваюся, на ненависті й наклепах ще ніхто не збудував кращої будучности й міжнародного респекту й згоди.

А тепер переходимо до самої справи та фактів, що ми їх перевірювали, конфронтували у формі запитів, афідавітів та узгіднених відповідей, опираючися на споминах очевидців, та на книжці бориславського жида Копеля Гольцмана „Земля без Бога".

1. Чи були колинебудь якісь ворогування між жидами й українцями перед Другою світовою війною в Бориславі?

Ніколи, навпаки, були випадки хоча дуже рідкі, що деякі українці, особливо лікарі та інші інтеліґенти й звичайні міщани, вдержували товариські чи добросусідські взаємини поміж собою. Те саме було в школі, де разом сиділи й навчалися дівчата й хлопці трьох національностей: українці, жиди і поляки. Тут не було абсолютно жадної різниці й найменшого ворогування, а як звичайно поміж молодими всякі розмови, часом сварки поєднані з хлоп'ячими бійками, — самозрозуміла справа в школі. Були також випадки доброї молодечої приязні.

Одначе загально треба ствердити, що помимо факту, що жиди від давніх часів жили в Бориславі чи на інших українських землях, то між автохтонним населенням і жидами крім бизнесових взаємин, якогось ближче означеного, тривкого й позитивного співжиття чи співпраці і взагалі не було. Це були два окремі світи, замкнені у собі, які дуже мало знали про себе, жили окремим життям відокремлено, й тому зовсім слабо себе взаємно розуміли й не цікавилися долею тих чи інших. Жиди ближче жили з поляками, як пануючим народом.

Говорити про якусь взаємну ненависть чи нетолеранцію одних супроти одних, або якісь виступи чи акти фізичного насильства не можна, бо такого не було. І тому сьогодні, коли деякі жиди як, наприклад, Візенталь і спілка приписують західнім українцям вроджений антисемітизм, то це є злобна видумка, бо подібні толерантні відносини панували на всіх західньоукраїнських землях.

З огляду на ці коротко наведені факти, нас дивує звідки й яким способом нагромадилося у галицьких жидів стільки пересудів і ненависти до наших людей, а поблажливости й доброго відношення до тих пануючих чинників, представників окупованих сил, що дійсно в різний спосіб натискали на жидів, що часом допроваджувало до протижидівських бешкетів, у яких українці абсолютно жадної участи ніколи не брали. Чи це не доказ, що жиди респектують сильніших, бо державних народів, і співпрацюють з ними дуже часто навіть на шкоду автохтонного населення?

2) Як жиди вітали прихід совєтської влади в другій половині вересня 1939 року в наслідок польсько-німецької війни і як вони влаштувалися після націоналізації їхніх бизнесів і маєтків у порівнянні до автохтонного населення?

Спочатку поясню, що причиною наведення цього епізоду є факт, що сьогодні жиди дуже часто закидають українцям, що вони радо вітали ворожі їм нацистські війська, забуваючи при тому, що вони самі перші показали нам дорогу як сприймати так звані приязні військові сили ворожих окупантів. Незаперечним фактом є що жиди міста Борислава з радістю вітали прихід нової окупаційної влади й її збройні сили, влаштовуючи паради з червоними прапорами, натягаючи червоні опаски, виголошуючи патріотичні й віддані промови. Українське й польське населення поголовно в тих святкуваннях участи не брало, стероризоване й застрашене вже самим фактом нової окупації найбільшим ворогом українського народу, пам'ятаючи жахливий терор, масовий штучний голод, тюрми й розстріли та концентраційні табори, що знищили мільйони українських людей на Великій Україні. Отже зовсім не було нам причини чим радуватися, бо та сама жахлива система пересунулася на захід до нас і можна було сподіватися скорше чи пізніше таких самих вислідів.

Очевидно, що жиди нашого міста між якими була досить комуністів і симпатиків Совєтського Союзу ще за польських часів, сподівалися чи очікували чогось кращого. І тут перший раз наявно виступила глибока різниця у переконаннях і надіях між українцями й жидами, яка від того часу зачала рости й поглиблюватися на некористь для обох народів.

Після переведеної націоналізації бизнесів, нафтового промислу та деяких маєтків, жиди у скорому часі позаймали провідні місця у професійних спілках, новоствореної кооперативах і у дрібному й нафтовому промислі. Крім цього, будучи назагал багатшими й краще заосмотреними вони жили краще від автохтонного населення, а навіть створили „чорний ринок". Вони крім численних сіоністів, що стояли збоку й до нового корита не пхалися, стали довіреними людьми нової большевицької влади.

3) Чи певна частина жидів співпрацювала з ноторичним НКВД і робила доноси на українців і поляків?

На жаль, так між українцями, як і поміж поляками панувало підозріння, що деякі одиниці з-поміж жидів співпрацювали й вислуговувалися НКВД, діючи на шкоду автохтонного населення. Не є виключеним фактом, що те саме робили деякі типи з-поміж українців чи поляків. З-поміж жидів мав таку славу один лікар і деякі колишні комуністи. Докладно цього ствердити не можна, бо поперше НКВД діяло потаємно, а подруге воно знищило усі документи перед своїм відходом.

(Продовження буде)

ВІСТІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Ч. 21 КВІТЕНЬ 1986 РІК

Об'єднаними силами збудуємо для Музею дім

Опублікований на першій сторінці сьогоднішнього числа „Свободи" заклик у справі побудови дому для нашого Музею підписала 41 особа — Члени Комітету розбудови Українського Музею. Вони не репрезентують жодних організацій чи установ, але, розуміючи важливість існування репрезентативного музею української культури в Ню Йорку, погодилися жертвувати свій час, свої таланти, зусилля і матеріяльні ресурси на здійснення цього задуму. До цієї групи може приєднатися кожний, кого запалює ця ідея і хто бажає включитися в конкретну працю. В різних українських громадах можуть організуватися делегатури цього комітету, які вестимуть ту саму акцію на місцях.

В рамках Комітету діють три комісії. Одна студіює й плянує фінансування прєкту, також опрацьовує потрібні архітектам побажання щодо пляну використання будинку (зокрема розташування заль для виставок, сховищ колекцій тощо). Друга комісія намагається здобути підтримку широкої громади статтями в пресі, окремими публікаціями, доповідями, імпрезами тощо. Третя комісія плянує і проводить кампанію збирання фондів.

Приглядаючися до цієї першої групи „добровольців" що складають комітет, можна побачити, що вони належать до різних поколінь і середовищ. Цікаво відзначити, що кілька членів Комітету, які з ентузіязмом включилися в акцію будування дому для Музею, є народжені в Америці нащадки „старих іміґрантів". За словами одного з них, вони та їхні батьки в 1930-40-их роках робили все, що було в їх силах, для збереження української культури та інформування світу про становище на Україні. Вони мали свої організації, влаштовували імпрези, плекали українське культурне життя. Після Другої світової війни прийшла нова хвиля іміґрантів, які внесли в українсько-американське життя динаміку, запровадили нові форми діяльности, принесли з краю свої організації. Чимало із зробленого попередніми поколіннями було призабуто. Тепер ці американці українського походження побачили в нашому Музеї віддзеркалення того, що в минулому робили їхні батьки та вони самі, і включилися в спільну акцію, скеровану на розбудову установи, що зберігатиме зразки українського мистецтва і пам'ятки історії України та української громади в Америці. Нагадаймо, що теперішній багатий відділ народнього мистецтва Українського Музею має в основі колекцію народніх строїв, що їх придбали членки Союзу Українок Америки — жінки старшої ґенерації.

В Комітеті розбудови Музею є православні і католики й світські особи, жінки й чоловіки, мистці, професіоналісти, журналісти, бизнесмени. Є там люди, що не цікавляться нашими політичними суперечками, але є й особи, що належать до різних політичних середовищ. Всі вони вирішили призабути будь-які розбіжності і об'єднатися в конкретній праці для української культури, яка об'єднує всіх українців і від збереження якої великою мірою залежатиме наше майбутнє.

Деяких політологів цікавить питання — що стабілізує демократичну систему і демократичне суспільство, за яких умов розбіжності між поглядами і конфлікти між групами випливають нагору і цим роз'єднують суспільство. Так принаймні виглядає назовні. На думку цих політологів, одним з факторів зрілости та стабільности демократичної системи є існування об'єднуючих установ та спільних акцій. Не зважаючи на всілякі розбіжності та конфлікти, ці установи та акції дають багато нагод для співпраці і сприяють розвиткові зрізничкованого але об'єднаного суспільства. Крім того, всякі розбіжності в такому суспільстві повинні обмежуватися якоюсь однією сферою, а не узагальнюватися і поширюватися на все життя спільноти. Наприклад, релігійні чи політичні розбіжності не повинні впливати на діяльність наукових, культурних, господарських установ і на особисті товариські взаємини між людьми. Чим більше об'єднуючих сил та установ, чим вужчі є сфери конфліктів, тим зрілішим і сильнішим є суспільство.

Український Музей, як і інші наукові та культурні установи й товариства, є такою об'єднуючою установою. Адже він зберігає зразки спільної української культури.

В світлі цих міркувань треба привітати утворення Комітету розбудови Українського Музею у вище описаному складі. Діловий підхід до справи і водночас ентузіязм і особиста жертвенність поодиноких членів Комітету дають підстави сподіватися, що зусилля Комітету будуть успішними. Об'єднаними силами можна доконати великих діл, а зокрема побудувати для Музею репрезентативний дім.

Б. Ц.

Засідання Комітету розбудови Українського Музею 4-го січня 1986 року

Зліва направо: Віра Шумейко, Василь Сосяк, Богдан Котис (не член Комітету), Іван Винник, Всеволод Саленко, Євген Гановський, Мирослав Шмігель, Аркадія Оленська-Петришин; стоїть Дарка Байко, не член Комітету.

Зліва направо: Аркадія Оленська-Петришин, Ольга Гнатейко, Гелен Прончак-Петришин, д-р Климентій Рогозинський, Тит Геврик, д-р Волтер Петришин, д-р Богдан Цимбалістий.

Зліва направо: Софія Геврик, д-р Юрій Сай, Олег Декайло, Галина Сміндак.

Фото: Марія Шуст

СХОДИНИ В НЮ ЙОРКУ

Комітет розбудови Українського Музею запрошує українських громадян на сходини в неділю, 13-го квітня, год. 1.30 по полудні, після Богослужби в залі школи св. Юра. Члени Комітету поінформують українське громадянство про пляни будови нового будинку для Українського Музею. Після сходин — кава і солодке.

Члени Музею допомагають плянувати його розбудову

Комісія плянування на довшу мету при Управі Українського Музею, яку очолює Тит Геврик, тепер розробляє плян й напрямні дальшого розвитку Музею, беручи до уваги його переїзд до нового будинку. Тепер адміністрація Музею розсилає листи до всіх членів Музею з проханням написати їхні побажання та пропозиції, думку про те, яким Український Музей в Ню Йорку мав би бути через десять років. Зокрема Комісія плянування прохає відповісти на такі питання:

Які виставки має влаштовувати Український Музей?

Які колекції треба насамперед розбудувати?

Яку ролю Український Музей має відіграти в місті Ню Йорку, а також серед інших етнічних груп?

Які освітні програми є найважливіші?

Які архівні матеріяли треба насамперед збирати?

Думки, висловлені в листах, будуть взяті до уваги при опрацюванні пляну розвитку Музею. Комісія плянування буде вдячна всім, хто надішле на адресу Музею листи з своїми думками що до його майбутнього розвитку.

Духівники української православної церкви відвідали музей

Минулої осени Музей відвідав Преосвященніший Владика Митрополит Андрей Кущак, голова Української Православної Церкви в Америці, що належить до юрисдикції Константинопольського Патріярха. Митрополит, якого супроводили два священики, подарував Музеєві таблицю зі знімками владик УПЦ і склав дар у сумі 1000 дол. Співробітники Музею познайомили достойних гостей з його поточною працею і показали їм виставки та публікації Музею.

На знімку: перший ряд зліва — стоїть директор Музею Марія Шуст, сидять Преосвященніший Митрополит Андрей і митрофорний протоієрей отець Іван Ткачук; 2-ий ряд зліва: Розалія Фенчинська, співробітниця Музею, отець Всеволод Коломиєць-Майданський, Ольга Трачук, добуроволець; 3-ій ряд: співробітниці Музею Любов Волинець і Дарія Байко.

Виставка української дерев'яної архітектури

Далі йде підготова до виставки української дерев'яної архітектури, яка має відкритися восени. Куратор — Тит Геврик проєкт мистецького оформлення — Зенон Фещак.

Буде виставлено коло 200 фотографій дерев'яних храмів, побудованих на різних землях України і часто уже зруйнованих. Ілюстрований каталог, що вийде українською і англійською мовами, служитиме довідником для всіх, хто цікавиться історією України, її культури і архітектури.

За словами Тита Геврика, мистецтвознавці різних народів не раз підкреслювали красу та оригінальність української народньої дерев'яної архітектури. Задумана виставка дасть нагоду показати відвідувачам Музею, зокрема молодим українцям, що виросли в Америці, багатство та красу творчого духу українських народніх майстрів-теслярів.

Велика більшість дерев'яних церков і дзвіниць на центральних і східніх землях України Москва знищила ще перед Другою світовою війною. На Лівобережній Україні лишилося дві або три дерев'яні церкви. Незавидний стан ще існуючих церков і дзвіниць західніх областей. Багато з них уже знищено, а ще більше є загрожені руйнуванням. Цей сумний стан пам'яток українського народнього будівництва спонукує Український Музей продемонструвати їх красу, віддзеркалену на фотографіях, і зберігти пам'ять нашої спадщини.

Український Музей зібрав досить велику колекцію фотографій дерев'яних церков, дзвіниць і синагог, побудованих на Україні. Збирання знімків продовжується і Музей закликає всіх, хто має такі фотографії, передати або позичити їх Музеєві.

Церква св. Юра в Дрогобичі

Виставка „Втрачені архітектурні пам'ятки Києва" мандрує

З нагоди тижня Українського Музею Окружна Управа Союзу Українок Америки і 67 Відділ СУА влаштували показ пересувної виставки УМ „Втрачені архітектурні пам'ятки Києва" в Українському Освітньо—Культурному Центрі у Філядельфії. Виставка тривала від 18 жовтня до 10 листопада 1985 р. Ця виставка що, проходила в Ню Йорку від 12 червня 1982 року до літа 1983 року, стала першою пересувною виставкою УМ. Восени 1983 року її було показано у Россел Ротонді (Будинок Сенату) у Вашінгтоні. Пізніше Виставка по-6 липня вона буде показана від 12 до 16 років безплат-також був у суботу 29 1986 року ця виставка відкрита в Альбертському Провінційному Музеї в Едмонтоні. Від 19 травня до 6 липня вона була показана в Українському Селі в Едмонтоні, а від 3 серпня до 28 вересня в Українському Музеї. Канади в Саскатуні. Далі надходять замовлення на каталог цієї виставки.

Софія Геврик, голова 63-го Відділу СУА, відкриває виставку „Втрачені архітектурні пам'ятники Києва" у Філядельфії.

(Фото Марія Шуст)

В Українському Музеї працював семінар для американських музейників

Метрополітальний Музей в Ню Йорку щороку влаштовує триденні семінари для працівників американських музеїв. Семінари працюють у приміщеннях різних ню йоркських музеїв і при тому учасники знайомляться з їхньою працею.

Один з цьогорічних семінарів притягнув 30 учасників, які 3 березня зібралися в приміщенні Українського Музею (уже не вперше!).

Тема семінару була: проблема забезпечення приміщень музеїв, колекцій і персоналу.

Великий успіх концерту на відзначення десятиліття Музею

Блискуче пройшов концерт, на користь Музею, що відбувся 16 березня ц.р., у концертній залі Меркін поблизу Лінколн - Центру у Ню Йорку. Твори европейських і українських композиторів виконували: Павло Плішка, соліст Метрополітальної опери, віртуоз-піяніст Тома Гриньків і скрипалі Дана і Юрій Мазуркевичі.

Після концерту відбулася товариська зустріч.

ШКОЛИ ВІДВІДУЮТЬ МУЗЕЙ

Учні Школи Українознавства з Вашінґтону слухають лекцію Любові Волинець.

(Фото Христина Певна)

Учениці Школи Українознавства СУМ-у в Ню Йорку оглядають виставку „Історія української іміграції в Америці". *(Фото: Марія Шуст)*

Знову виставка писанок

8 березня було відкрито традиційну виставку великодніх писанок. Ніщо так не приваблює до Музею відвідувачів як писанки: виставки та покази як їх робити.

Понад 500 писанок згруповані згідно з мотивами, на них зображеними: символ сонця, безконечник, рослинні, тваринні і геометричні мотиви та християнські символи.

В день відкриття виставки і наступного дня відбулися покази писання високо мистецьких писанок, показ також буде в суботу 29 березня. Зайняття з писання писанок відбуваються суботами й неділями від 15 березня і триватимуть до 12 квітня. Зголошуватися телефоном (212) - 228 - 0110. Плата за одне зайняття: дорослі - 10 дол., пенсіонери і студенти від 16 років - 8,50 дол., члени Музею - 8 дол., діти від 12 до 16 років безплатно.

Музей успадкував від Вадима Павловського цінні збірки

Вадим Павловський, учений хемік і історик мистецтва, який помер у Ню Йорку 10 лютого 1986 року, заповів Музеєві збірки, зокрема колекцію картин і графіки Василя Г. Кричевського, кілька праць Миколи Кричевського, прозірки краєвидів та архітектурних пам'яток України, кільканадцять вишивок (гарні зразки уставок з жіночих сорочок з Полтавщини, Київщини і Східнього Поділля), банкноти Української Держави. Уже почалася каталогізація цих збірок.

Також Музей дістав коло 180 книжок з бібліотеки Павловського з ділянок історії мистецтва, історії української архітектури і етнографії, чимало путівників по Києву та інших містах України.

У наступному випускові „Вістей Українського Музею" будуть вміщені докладніші матеріяли про збірки, які Павловський лишив Музеєві.

Заплановані виставки

На наступні роки заплянов ано:

Виставку картин Василя Курилика. Експонати будуть привезені з інших міст і позичені з приватних колекцій.

Виставку українських екслібрисів.

На дальше майбутнє плянується виставки українських народніх музичних інструментів, народніх металевих виробів, української геральдики, творів Олександра Архипенка, античних мап України, українського аванґардного образотворчого мистецтва 1920 років.

Образотворчий Відділ Музею зростає

Згідно з волею бл.п. інженерів Милослава і Ірени Колтунюків, Музей дістав з їхньої спадщини 10 картин. Ще п'ять картин додали спадкоємці, Орест і Любомир Колтунюки. Серед одержаних картин є праці Івана Труша, Миколи Азовського, Людмили Морозової, Василя Г. Кричевського і Миколи Пимоненка.

Д-р Юліян і д-р Милослава Залізняки подарували Музеєві мистецький твір Івана Труша „Портрет Володимира Охримовича" (1928), розмір 26x32 інчі.

Вони також подарували 250 примірників розкішно виданої ними монографії Володимира Поповича: „Марія Дольницька — емаль", українською та англійською мовами. Монографія коштує 25 дол. і її можна набути в крамниці Музею.

СТАВАЙТЕ ДОБРОВОЛЬЦЯМИ

Український Музей потребує добровольців для чергування — головно суботами і неділями в годинах від год. 1-ої до 5-ої по полудні. Також потрібно добровільної помочі в адміністрації УМ. Зголошуватися до адміністрації УМ на число телефону: 212 - 228 - 0110.

ВИДАЄ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

Редагує Комісія Преси і Публікацій

Адреса: 203 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

ДОРОГІ ДЕЛЕҐАТИ Й ДЕЛЕҐАТКИ! ЩЕ ТІЛЬКИ ДВА МІСЯЦІ ВІДДІЛЯЄ НАС ВІД 31-ої КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ. НАШОЮ МЕТОЮ Є ПРИДБАТИ 1,500 НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО КОНВЕНЦІЇ. МИ ДОСЯГНЕМО ЦЮ МЕТУ, ЯКЩО КОЖНА ДЕЛЕҐАТКА Й КОЖНИЙ ДЕЛЕҐАТ ВИКОНАЄ СВОЮ ПОВИННІСТЬ І ЗОРГАНІЗУЮТЬ ТРАДИЦІЙНУ ДЕСЯТКУ НОВИХ ЧЛЕНІВ. ТОЖ ВИКОРИСТАЙМО КОЖНИЙ ДЕНЬ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НОВИХ ЧЛЕНІВ І В ЦЕЙ СПОСІБ ЗБІЛЬШІМ СТАН НАШОГО ПОСІДАННЯ.

Вашінґтонці пом'янули генерала Тараса Чупринку

Національно-визвольний рух, що його очолював Роман Шухевич—генерал Тарас Чупринка—об'єднував різні українські соціяльні, політичні, релігійні і географічні прошарки. Відзначення 26-ої річниці смерти Головного Командира Української Повстанської Армії, яке відбулося у Вашінґтоні 23-го лютого ц. р., мало велику вагу тим, що участь у ньому взяли представники сливе усіх фракцій громади, яка хоч і порівняно мала, то у ній діє майже півсотні окремих організацій: соціяльних, професійних, політичних, релігійних і розваговмх.

Організатором була Марійська Дружина при Соборі Пресвятої Родини. Широку участь у програмі як серед виконавців, так і серед авдиторії, треба завдячувати голові Марійської Дружини Стефанії Дячок, організаторський хист якої посилений талантом переконливости.

Тому що свято відбулося відразу після недільної Св. Літургії в залі собору Пресвятої Родини, концертову частину попередив обід, який був включений у ціні вступу. А для того, щоб зацікавити особою Головного Командира і тих членів громади, які не володіють українською мовою, програма відбулася українською і англійською мовами: проф. Микола Кормелюк, дириґент хору при соборі, виголосив доповідь по-українськи, а Меріеллен Кійс прочитала у англійському перекладі, з відчуттям значення тексту, наказ ген. Чупринки з приводу упадку гітлерівської Німеччини—до чого як він зазначив, причинилися і бійці УПА—і з закликом до дальшої боротьби проти другого окупанта, Совєтської Росії. Цей наказ, написаний на початку травня 1945 року, вражає своєю актуальністю нині, 41 рік пізніше, коли точиться боротьба за визволення в Афганістані.

Наталка Слюзар, ґолова Вашінґтонської Групи українських професіоналістів, прочитала по-англійськи дані про родовід Романа Шухевича, який тягнеться до козака, що оселився в галицькому селі після битви під Полтавою.

Учень Школи Українознавства Микола Кормелюк II продеклямував по-українськи вірш Марка Боєслава „На вічну прославу Головного Командира УПА". А юначки і юнаки Пластової Станиці, під проводом курінної Теодори Хомяк, виступили з монтажем уривків з документів, поданих в „Літописі Української Повстанської Армії" і віршем Уляни Кравченко „Смерть Отамана". Монтаж був пошаною до героя, який в юних літах був пластуном.

Читання і деклямації на програмі перепліталися музичними точками: сольоспівом Галини Андреадіс при акомпаньяменті проф. Ольги Сушко-Наконечної (серед пісень Г. Андреадіс включила колискову, що її скомпонував вашінґтонець о. Петро Будний до слів Святослава Караванського, присвячених каторжникові Юрію Шухевичу в день народження його сина Ромчика, онука Головного Командира); грою на бандурі Ірини Андреадіс; виступом парафіяльного хору з піснями „Засяло сонце золоте" і „Марш молоді".

Юрій Добчанський, керівник бібліотеки і довідкового центру при Соборі Пресвятої Родини, вів програмою.

Р. Л. Хомяк

В Баффало вшановано пам'ять генерала Т. Чупринки

Березень став уже місяцем двох Тарасів. До свята на честь Тараса Шевченка, долучилось свято на честь другого Тараса, ген. Тараса Чупринки, який зброєю здійснював заповіт Тараса Шевченка. У календарець національних святкувань свято на честь ген. Тараса Чупринки введено зараз же після його геройської смерти. Почавши від 1950 року, українська діяспора старається уже кожного року віддати особливу шану своєму великому героєві, ген. Тарасові Чупринці в роковини його смерти. Не забуває про нього і українська спільнота в Баффало.

Ініціятором цьогорічних святкувань пам'яті ген. Тараса Чупринки в Баффало були Організації УВФ. За ініціятивою тих же організацій святкування поширено на інші постаті і події нашої недавньої історії. Крім ген. Тараса Чупринки, вшановано героїнь—Ольгу Басараб, Олену Телігу, Віру Бабенко, 500 жінок, що загинули під гусеницями большевицьких танків, та інших. До святкувань включно і Карпатську Україну з нагоди 47-их роковин проголошення її самостійности.

Доповідь про героїнь виголосила активна на терені Баффало сумівка мгр Оля Цигинка. Ширшу згадку про Карпатську Україну доповідач д-р Михайло Лоза ген. Тараса Чупринку, розвинувши епізод з біографії Чупринки, коли він перебував і діяв у тій частині України.

Святочні сходини відбулися в неділю, 16-го березня в пополудновому часі, в Українському Домі „Дніпро". Відкрив їх, з'ясувавши коротко їхню ціль, Василь Шарван. Після того він попросив колишніх воїнів УПА Андрія Городецького і Степана Дашкевича, щоб вони засвітили лямпіон перед портретом ген. Тараса Чупринки.

В програмі святочних сходин, крім згаданих вже доповідей були ще виступи молоді місцевого Осередку СУМА: збірна деклямація, співав юний хор під керівництвом виховниці мгр Христини Мороз. Свято закінчено українським національним гимном, що його проспівали всі присутні.

У дообідньому часі в церкві Матері Божої була відправлена Служба Божа, а згодом Панахида за спокій душі ген. Тараса Чупринки й інших героїв. Організації УВФ і Пласт взяли участь у Богослуженнях зі своїми організаційними прапорами. Богослуження відправив і глибоко продуману проповідь сказав о. Мар'ян Струць.

Обидві місцеві українські радіопрограми В. Шарвана і Патріярхальна, присвятили згаданим постатям і подіям доволі часу.

Н. Н.

Тенісові турніри на Союзівці

Тенісова ланка УСЦАК, під проводом інж. Романа Ракочого, ст., подає до відома, що на літній сезон на Союзівці заплановані такі турніри:

4-6-го липня — УСЦАК-Схід
9-10-го серпня — Подвійні гри
29-го серпня — 1-го вересня — Крайові чемпіонати УСЦАК
14-15-го вересня — Запрошеневий УНС
28-29-го вересня Подвійні гри Пласт
4-5-го жовтня — КЛК.

64-ий Відділ СУА вшанував пам'ять двох жінок-героїнь

У суботу, 22-го лютого ц. р., 64-ий Відділ СУА влаштував вечір, присвячений пам'яті двох жінок-героїнь новітнього часу, а саме: Олені Телізі і Аллі Горській. В домівці СУА в Ню Йорку зібралося велике число не тільки членок СУА, але серед присутніх було видно добірну публіку, яку зацікавила тема вечора, як рівнож доповідачі, імена яких загально відомі.

Голова Відділу Христя Навроцька відкрила вечір і представила відому журналістку, пластову і громадську діячку Ольгу Кузьмович, яка вибрала собі тему „Олена Теліга як людина".

На залі панувала тиша, коли О. Кузьмович своєю доповіддю вміло повела заслухану публіку в ті часи, коли вона як студентка мала особливе щастя бачити, обсервувати і подивляти ту незвичайну людину, яка і в той час мала вже відоме ім'я як поетеса і журналістка. Вона була, за словом О. Кузьмович, „незвичайна жінка".

О. Теліга, з дому Шовгенів, мала бежурне дитинство. Народилася в Петербурзі в домі інженера і професора Політехнічного інституту, далеко поза межами України. Української мови не знала до 16-го року життя. Її мама була білоруського роду. Вперше Олена зустрілася з чисто українським середовищем в Подєбрадах в Чехо-Словаччині, де з причин воєнних обставин родина Шовгенівів опинилася на еміґрації.

Ред. О. Кузьмович вперше зустріла О. Телігу в студентській домівці у Варшаві. Теліги з Подєбрад переїхали до Варшави. Там життя для них не було легким. Олена старалася допомогти Михайлові, якому важко було знайти працю по його званню. Вона працювала учителькою і моделькою у фірмі жіночих одягів. У вільних хвилинах від заробіткової праці читала та писала. Вона часто заходила до студентської домівки, а її поява серед молоді викликала велике захоплення. Олена Теліга—чарівна, молода жінка, завжди елеґантно вдягнена, темпераментна, своєю незвичайною особистістю звертала на себе увагу присутніх. Біля неї гуртувалася українська молодь, яка любила слухати її палкі промови. За її невгнутий, рішучий і безкомпромісовий характер вона часто наражувалася на критику тих, які не погоджувалися з її поглядами. Її духовим провідником був Дмитро Донцов, якого вона дуже цінила і була під його впливом, але під кінець її життя їх ідеологічні дороги розійшлися. Олена не боялася казати правду...

Її контроверсійні доповіді „Якими нас прагнете" і „Сліпа вулиця" викликали широку дискусію серед української громади. але Олена йшла далі своїм шляхом, не звертаючи ні на що уваги, аж до своєї трагічної смерти.

Як визначний член ОУН вона дістала призначення зорганізувати Спілку Українських Письменників у Києві і відтоді Олена була перейнята тим завданням. О. Кузьмович зустріла її вдруге в Кракові, куди Теліги переїхали і де містився осередок української еміґрації. Центром його був УЦК. Вечерами українці збиралися в ресторані „Полтава", до якого заходила Олена зі своїм чоловіком, який майже не втручався в палкі розмови, які вела Олена з визначними членами ОУН.

У своєму вірші вона якби викликала свою трагічну долю і просила Бога, щоб післав їй гідну смерть: „Щоб Бог післав мені гарячу смерть, не зимне умирання!" Дорога на Київ важка і небезпечна—вона не здається. Добившися до Києва, Олена зорганізувала Спілку Українських Письменників, видавала тижневик „Літаври".

9-го лютого 1942 року Ґестапо обступило будинок, де містилася спілка, і всіх, хто там був, заарештувало.

Разом з Оленою був її чоловік Михайло, який добровільно пішов з нею на смерть, не хотів її залишити. Спочили вони в Бабиному Ярі без могили і без хреста.

Другим доповідачем була Надія Світлична, яку представила заступниця голови Ніна Сомокіш. Світлична відома зі своєї публіцистичної праці та членства в Гельсінкській Групі. Темою доповіді була „Алла Горська як людина".

Н. Світлична почала від прозірок, які зі зворушенням пояснювала, бо кожна була для неї так близька і дорога.

Перед глядачами з'явилася висока, білява жінка зі щасливим, добрим усміхом в товаристві Івана Світличного, опісля в товаристві інших друзів. Н. Світлична пояснювала: Алла була душею усього молодого товариства в Києві. В 1964 році вона включилася в хор „Жайворонок", вона зорганізувала колядників, вона належала до Клюбу Творчої Молоді. Велична, гарна, незалежна, природна, захоплююча. Вона—великий мистець з незвичайною уявою і енерґією. Біля неї гуртовалися великі люди—письменники, поети, малярі, скульптори.

Алла жила в усьому, вона була там, де її тільки було потрібно. Вона мала талант віддавати себе в користь іншим, не жадаючи для себе ніякої заплати.

В 1962-63 роках Алла у своєму приміщенні давала притулок гуртові творчої молоді, молодим ентузіястам—художникам, літераторам, режисерам з надією на культурнє відродження України.

Алла Горська працювала над Шевченківським вітражем до вестибюля університету ім. Т. Шевченка. Дні і ночі відданої праці як мистець виконувала виснажуючу працю просто за харч. Цей величавий вітраж був розтоптаний після завершення роботи ректором Шевцем, ще до огляду художньою радою і єдина нагорода за це було виключення Алли зі Спілки Художників.

1965-1969 роки—виїзди на монументальні декоративні роботи до Донецька, Жданова, Краснодара. Поновлення в Спілці Художників і наступне виключення за громадську позицію в справі політичних процесів 1965-67 років.

Вкінці трагічна смерть—знайшли її мертвою у підвалі її свекра з розбитою головою... Похорон був нестандартний, незвичайний. Під час похорону 7-го грудня 1970 року на Берковицькому кладовищі зібралися всі її друзі, щоб востаннє попрощати Аллу.

Євген Сверстюк склав такий напис на її могилі: „Світлим добрим духом пройшла вона між нами з вірністю неофіта, що раптом знайшов землю і віру предків. Слава людині-художниці, що була для нас втіленням мужности, сумління і рідкісної відданості людям."

Через день після похорону цей напис зник. Євген Сверстюк продовжував: „Алла Горська навіки залишиться з нами, як рідна душа. В образі цілого десятиріччя вона височить білим привидом Доброго Духа, що втіляв в собі сумління, сяйво вільного обличчя, освітленого талантом і відданістю людини".

Василь Стус висловив по своєму:

„Ярій, душе. Ярій, а не ридай.
У білій стужі сонце України.
А ти шукай червону тінь калини
На чорних водах—тінь її шукай..."

Обі доповіді були на високі, були тим вартісні, що були передані з джерел власних переживань доповідачів.

Е. Гойдиш

Український Католицький Університет у Ст. Катаринс

Ми вже починаємо із цим поволі освоюватися, що в північному американсько-канадському обширі, де скупчилася найбільша кількість українців, відбувається чимало різних імпрез з нагоди національних та релігійних свят. Але серед них відбулася на цей раз імпреза, яка відрізнялася від всіх інших.

Мова тут про перший харитативний бенкет, що відбувся за старанням Релігійного Товариства Українців Католиків Канади „Св. Софія" у Роял Йорк готелі в Торонто 8-го березня цього року. На бенкеті зібралося біля 800 осіб української публіки із різних верств нашого громадянства міста Торонто і його околиць.

Між присутніми вирізнювалися офіційні канадські політичні представники, серед яких були Джим Бредлі, міністер онтарійського уряду, що виступив у заступстві прем'єра провінції, Дейвида Пітерсона, посол федерального уряду Андрій Вітер, посадник Торонто Дейвид Джансон, посадник міста Ст. Катаринс Джозеф МекКефері, а з українців представник КУК д-р Петро Глібович і ціла низка наших чільних українських діячів, які у своїх виступах репрезентували різні наші установи.

Бенкет відкрив і привітав гостей голова Бенкетового комітету мгр Теодосій Волошин, який у своєму змістовному вступному слові з'ясував основну ціль і суть імпрези та розповів про черговість програми Бенкету, представивши на закінчення майстра церемонії о. д-ра Володимира Даська.

Молитвою в намірені Івана Павла II та Патріярха і Кардинала Мирослава Любачівського Владика Ізидор Борецький, епарх Торонто і східньої Канади, відкрив бенкет.

За основу перебігу бенкету слід було б прийняти доповідь о. Архимандрита д-ра Любомира Гузара, якого представив учасникам його близький друг із теологічних студій о. митрат Іван Татарин, до речі, основоположник теперішньої парохії св. Димитрія, яка належить до однієї із найбільш зростаючої з низки українських церков в районі Торонто.

О. Архимандрит Л. Гузар є головою Товариства „Св. Софія" в Римі. Воно має філіяльні одиниці майже в усіх країнах, де діють українські епархії, які спільно творять одну цілість у своїй праці з метою правно і матеріяльно забезпечити українські патріярхальні установи в Римі, служити цілій Українській Помісній Католицькій Церкві та підтримувати діяльність української спільноти в цілому світі.

Щоб продовжувати цю велику відповідальність праці Т-во „Св. Софія" звертається з проханням щедрої підтримки до української спільноти у світі. Т-во „Св. Софія" впевнене, що така допомога поспіє, про що найкраще свідчать усі дотеперішні успішні збірки. Якраз саме ці пожертви вказують найвимовніше на факт, що наша українська спільнота у всьому світі суща розуміє і схвалює вагомість діяльности Т-ва „Св. Софія".

На бенкеті були вшановані і відзначені спеціяльно виготовленими для цього по-мистецьки виконаними грамотами окремі особи за їхню довголітню суспільно-громадську і церковну працю.

Доволі вдалим для своєрідного „відтяження і розваги" був виступ із сольоспівом молодої співачки Орисі Любинської, якій музикознавці заповідають гарне майбуття.

Треба сподіватися, що українське громадянство Торонто й околиці допоможе завершити духове завіщання св. п. Патріярха Йосифа та допоможе перенести Філію Українського Католицького Університету св. Климента Папи із Монтреалю до нового постійного осідку в Ст. Катаринс, Канада, до своєї власної запланованої споруди—Інституту „Св. Софії" ім. Патріярха Йосифа.

Ярослав Петрович

Нові кляси забезпечення УНС

На сторінках союзової преси, а головно союзової Трибуни, було повідомлення про це, що з днем 1-го грудня 1985 року для вдосконалення своєї понад 90-річної забезпеченевої служби українській громаді в ділянці життьового забезпечення Український Народний Союз впровадив дві нові кляси з одноразовою вкладкою. Це є грамоти в клясі W (ціле життя) і Ендовмент — 65 (Е-65).

Як у клясі W на ціле життя, так і Ендовмент 65 сума забезпечення починається від 2,000 долярів. Отже, не можна набути на 1,000 долярів, а натомість можна набути на вищі суми, як 3,000, 5,000, 10.000, 25,000, 50,000, дол. й більше.

В клясі на ціле життя приймається членів від двох місяців до 70 року життя, а в клясу Ендовмент 65 приймається від двох місяців до 55 року життя. Коли згадуємо про те, що УНСоюз впровадив вдосконалення забезпеченевої служби для своїх членів, а тим самим і української громади, то найкращим доказом цього служить те, що забезпечення в клясі на ціле життя можуть набути старші віком особи аж до 70 року життя, якщо вони є в доброму стані здоров'я. А говорячи про „одноразову вкладку", то це також належить до поліпшення служби нашим землякам. Бож коли добре приглянутися поданим внизу таблицям, то не хочеться вірити, що за суму 200 чи300 долярів, заплативши одну вкладку — є спокій на ціле життя. Не буде секретар Відділу докучати, що вкладка не заплачена, а головно тоді, коли є інші родинні видатки.

Важливим є і те, що, заплативши одну вкладку і одержавши грамоту на 2,000 долярів чи більшу суму забезпечення, людина має душевий спокій, що коли б, не дай, Боже, раптово настигла смерть, то не буде тягарем для родини. Також до позитивів належить і те, що обидві нові кляси мають зворотні вартості, які з кожним роком зростають, і власники грамот можуть у любий час вибрати нагромаджену резерву.

Слід згадати, що нова Кляса Е-65 є дуже корисною для дітей чи внуків, бож це є найкраща нагода „зв'язати" їх з такою братською установою, якою є УНСоюз. Заплативши лише одну вкладку — кілька сот долярів, діти чи внуки залишаться членами УНСоюзу на довгі роки. До того вони будуть управнені одержати безворотні стипендії Союзу навіть і 1,000 чи більше долярів, якщо поступлять на студії до колежду чи університету. Матимуть знижку ціни за перебування на Союзівці й інше.

Обраховуючи належність за забезпечення нових кляс, де є ціна за 1,000 долярів, належить вимножити через число „тисяч" скільки аплікант бажає купити забезпечення, а вкінці додати до цієї суми 10.00 долярів, як оплату адміністраційних видатків. (Вік 10 років, кляса Е-65 84.00 + 84.00 дол =168.00 дол + 10.00 долярів — разом належність за 2,000 долярів забезпечення виносить 178.00 долярів).

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
SINGLE PREMIUM LIFE PLAN

SINGLE PREMIUMS PER $1,000 INSURANCE
(add $10 "policy fee" to premium for certificate)

Issue Age	Single Premium per $1,000	Issue Age	Single Premium per $1,000
		35	$176
0	$49	36	184
1	51	37	192
2	52	38	200
3	53	39	209
4	55	40	217
5	56	58	227
6	58	42	236
7	60	43	246
8	62	44	256
9	64	45	267
10	67	46	277
11	69	47	288
12	72	48	300
13	74	49	311
14	77	50	323
15	80	51	336
16	83	52	348
17	86	53	361
18	90	54	374
19	93	55	387
20	97	56	401
21	100	57	414
22	104	58	428
23	108	59	442
24	112	60	456
25	117	61	471
26	122	62	485
27	127	63	499
28	132	64	514
29	137	65	528
30	143	66	543
31	149	67	557
32	155	68	572
33	162	69	586
34	169	70	600

MINIMUM FACE AMOUNT: $2,000

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
SINGLE PREMIUM ENDOWMENT AT 65 PLAN

SINGLE PREMIUMS PER $1,000 INSURANCE
(add $10 "policy fee" to premium for certificate)

Issue Age	Singe Premium per $1,000	Issue Age	Single Premium per $1,000
0	$59	28	178
1	61	29	186
2	63	30	195
3	65	31	204
4	67	32	213
5	69	33	223
6	72	34	234
7	75	35	$245
8	77	36	256
9	81	37	269
10	84	38	281
11	87	39	295
12	91	40	309
13	95	41	323
14	99	42	338
15	103	43	354
16	107	44	371
17	112	45	388
18	116	46	406
19	121	47	425
20	126	48	445
21	132	49	466
22	137	50	488
23	143	51	510
24	150	52	534
25	156	53	559
26	163	54	585
27	171	55	613

MINIMUM FACE AMOUNT: $2,000

МОВА ПРО МОВУ

СТОРІНКИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Мова — це не тільки засіб виражати готову думку, а індивідуальний спосіб перетворювати її. Кожний нарід має свою мову, свою, так би мовити, перетворюючу машину.

Олександер Потебня

УІІІ РІК ВИДАННЯ КВІТЕНЬ 1986 р. 1 (21)

Підсумовуючи 1985 рік...

За нами ще один рік. Що ж гідного уваги сталося в цьому році на полі мови в українській діяспорі?

У резолюціях ІУ конгресу СКВУ, що відбувся в листопаді 1983 р. в Торонто, читаємо: „Конгрес пропонує посилити в діяспорі вивчання і плекання української мови і проголосити 1985 роком української мови". (Вісник СКВУ, травень 1985, стор. 9).

На жаль, ця прекрасна та актуальна пропозиція залишилася тільки пропозицією. Не чимали ми про ніяке офіційне проголошення ані навіть про будь-які заходи Наукової Ради СКВУ в цьому напрямі. У пресі, в зв'язку з недалеким ювілеєм українського християнства, появилося чимало статтей на тему „хрищення" чи „хрещення", але якогось договорення в цій справі наших авторитетів (мовознавчих і релігійних) не досягнуто.

Все таки були в цьому році на мовному фронті і позитивні події. 150-ліття народження нашого визначного, світової слави мовознавця Олександра Потебні відзначили окремими конференціями і НТШ і УВАН. Конференції НТШ, одна в Ню Йорку, друга в Чікаго мали, крім святкової також практично-ділову частину призначену справі упорядкування правопису діяспори. Із трьох доповідей призначених цій справі дві починаємо друкувати в цьому числі „МПМ". Намагання усталити правопис українців у розсіянні не нове. Серйозну працю в тому напрямі започаткувало було ще в 1961 р. Об'єднання Українських Педагогів Канади (ОУПК) при співпраці наших лінґвістів у вільному світі.

З різних причин цей проєкт не дав сподіваних результатів. Уважаємо, що не все ще пропало і що саме тепер варто ще раз зробити спробу доповнити та усучаснити „Харківський" правопис.

Дискусії та висновки на обох конференціях показують, що існує ініціятивна група наших філологів, яка готова взятися за це потрібне і не легке діло. Їм треба б опрацювати програму як це зробити і як притягнути до співпраці якнайширше коло філологів та знавців мовних проблем „з обох боків Збруча". Базою до такої праці повинен стати „порівняльний правописний словник", що вміщав би слова, написання яких різне за трьома відомими правописними словниками: Григорія Голоскевича з 1930 р. (що репрезентує „Харківський" правопис), Олександра Панейка і Василя Сімовича (що є першою спробою усучаснити цей правопис у 1941 р.) та Київського словника за редакцією Головащука та Русанівського з 1975 р., (що репрезентує сучасний підсовєтський правопис).

Чи можемо ми справді у розсвареній діяспорі договоритися в справі єдиного правопису? По відповідь звернімося до самого О. Потебні. Коли його в час чорної російської реакції хтось запитався, чи можливо українську мову, яку тоді уважали лише діялектом російської, визнати за самостійну, а вкупі з тим і український нарід за самостійний, він відказав коротко: „Так, якщо самі українці цього забажають".

А що українське суспільство діяспори уже давно єдиного правопису бажає, (що виявилось в численних статтях, дописах і зверненнях), то на поставлене в горі питання можна відповісти: „Так, ми можемо усталити правопис для діяспори, якщо українські філологи вільного світу направді цього забажають".

НЕСКОРЕНА МОВА

У Києві нині тебе не почути,
Дідів моїх мово співуча.
Тебе убиває підступно, поволі
Москва—єхидством могуча.

Сміливці, що прав твоїх боронили—
По тюрмах, психушках, в ҐУЛазі;
А дітям презирство до рідної мови
Прищеплюють школи ворожі.

„В народі радянськім,—плещуть яничари,—
Всі мови ростуть, проквітають".
Брехня в живі очі! Щоб тих обдурити,
Що фактів статистик не знають.

Та марні, Росіє, твої сподівання.
Бо мови тобі не здолати!
Валуєв й укази її не убили,
Не вб'ють і кремлівські сатрапи.

Н. Н,

Марія Овчаренко

РОКОВИНИ ВЕЛИКОГО ВЧЕНОГО

(Закінчення)

Російські укази, скеровані на знищення української мови, не зневірювали Потебню, який у майже всіх своїх творах завжди багато місця відводив українській мові, а то й присвятив їй кілька окремих праць. У цих працях він поставив собі завдання науково довести окремішність української мови, як напр., у праці „О звуковых особенностях русских наречий", в якій він дав фонетичну характеристику української мови, відокремлюючи її в цей спосіб від російської. Окрему увагу присвятив він питанням походження і розвитку української мови. В праці „Заметки о малорусском наречии" він поділив українську мову на дев'ять головних діялектних груп і підкреслив важливість дослідження народних говорів для історії мови. Потебня дав тривкі фундаменти для вивчення граматичної системи української мови, і тому справедливо його уважають основоположником українського наукового мовознавства.

Працею „Обьяснение малорусских и сродных народних песен" він збагатив досліди наукової фолкльористики. Глибоке знання народної творчости дало йому матеріял для дослідження поеми „Слово о полку Ігоревім", в якому він відкрив близький зв'язок цього передтатарського староукраїнського пам'ятника з сучасною українською народною творчістю.

Особлива любов Потебні до української мови проявлялася не тільки в його наукових творах, але й в його університетських лекціях, в яких він часто висвітлював різні проблеми прикладами з української мови та української народної творчости. Українська мова була творчим стимулом у його науковій праці та невід'ємною частиною його інтелектуального думання й духового життя. Про це пише він сам в одному із своїх листів: „Обставинами мого життя зумовлено те, що при наукових моїх заняттях вихідною точкою була малоруська (цебто українська — М. О.) мова і малоруська народна словесність. Якби ця вихідна точка і зв'язане з нею почуття не були мені дані, якби я виріс поза зв'язком з переказом (цебто традиціями — М. О.) то, мені здається, навряд чи я став би працювати в науці". (З листа до А. Патери. Цитата взята зі статті „О. О. Потебня і сучасність" *Мовознавство на Україні* за п'ятдесят років". Київ, 1967, стор. 22).

Хоч російські шовіністи закидали Потебні український сепаратизм, він не вагався виступити в обороні української мови, а редаґуванням творів українських клясиків він розбудив пошану до української літератури. Він дуже глибоко відчував шкідливий вплив русифікаційної політики в Україні. Його думки про руйнуючу силу денаціоналізації актуальні й тепер: „Денаціоналізація — така переміна народного життя, при якій традиція народу, закріплена перш за все в мові, переривається або ослабляється... народ слабішає і поволі деґенарується... Денаціоналізація впливає на послаблення зв'язку підростаючих поколінь з дорослими, що заступається лише слабим зв'язком з чужинцями, на дезорганізацію громадянства, неморальність і спідлення". (З рецензії Потебні на збірник Я. Головацького *Народные песни Галицкой и Угорской Руси*).

Поступове затрачування національної свідомости серед самих українців, на думку Потебні, треба нівелювати свідомістю своєї окремішности. Шкідливі еґоїстично-матеріялістичні тенденції як серед університетської молоді, так і серед українського громадянства взагалі — це, каже Потебня, „наслідок того, що ми несвідомі нашої племінної окремішности".

Свою любов до рідної мови Потебня засвідчив також перекладом на українську мову окремих пісень Гомерової *Одиссеї*, до чого готувався основно, використовуючи матеріяли українських літописів, збірників пісень і пословиць та твори українських клясиків. Цей переклад надруковано аж у 1905 р. Мало хто з нас знає, що Потебня в молодших роках знаходи теж час на приктичні засоби піднесення культурного рівня мови в переконанні, що в школах обов'язково треба навчати в рідній мові. Для цієї мети він уклав український буквар для недільних шкіл, використовуючи в ньому народну фразеологію, прислів'я, приказки, загадки та застосовуючи фонетичний принцип і українську графіку, яку вживаємо й тепер. Але цей буквар, так само як і недільні школи, був заборонений у 1862 р., і був виданий аж тридцять кілька років після смерти автора.

Величезний вклад Потебні в науку філології оцінили високо вчені в інших країнах, як, напр., відомий славіст минулого століття В. Яґіч, який сказав про Потебню, що „він стоїть поміж русько-слов'янськими філологами дуже високо, і тяжко знайти другого, що міг би дорівняти йому глибоким розумінням мовних явищ та філософічною глибиною". А Т. Райнов, російський автор монографії про Потебню, 1924 р. сказав, що Потебня перевищах усіх тогочасних учених найвищими здібностями, геніяльністю.

Твори Потебні, звичайно, знайшли відгук і в працях українських учених, але, на жаль, не в такій мірі, як на це заслуговують його наукові досягнення. Тому не можна відкинути твердження Я. Айзенштока, радянського літературознавця 20-их років про те, „як багато втратила наша наука від того, що пройшла повз Потебню, не звернувши на нього такої уваги, якої він, безумовно, вартий був... Настав час признатися перед самими собою, що Потебню в нас проспали, як проспали багато інших українських геніїв..." (*Життя і революція*, 1926, 12,ст. 36). Без сумніву, найбільшою втратою не тільки для українського мовознавства, але й для розвитку української філософічної та національної думки треба вважати той сумний факт, що досі не видано повного збірання творів Потебні в перекладі на українську мову.

Ще в 1920 р. при Академії Наук у Києві та Комісаріяті Освіти в Харкові створено під проводом акад. Багалія редакційний комітет для виданння 20-ьох томів праць Потебні Але Державне видавництво України, якому доручено це видання, не поспішало, так, що крім одного тому та й то по-російському, нічого не вийшло. Акад. Багалій, турбуючись таким відволіканням, писав, що „коли буде так і далі, то справа закінчиться аж через 20 років, — а українська школа, наука, суспільство і держава не матимуть таких творів, які зробили б велику славу європейській науці". Коли після кількох років справа зайшла в глухий кут, К. Чехович у своїй книжці *Олександер Потебня* ще в 1931 р. писав: „...здається і найбільший отиміст мусить разом з нами сумніватися, чи таке повне видання творів нашого геніяльного мислителя при сучасних порядках на Україні взагалі може в найближчому часі появитись..." Від написання цих пророчих слів минуло рівно 55 років! На високі заміри видати 20 томів творів Потебні впала заслона мовчання. Правда, врядигоди десь появиться твір Потебні, частіше в Москві, ніж у Києві та й то в російській мові. За цих кількадесять років появилася деяка кількість праць про Потебню, але в світлі совєтської інтерпретації його багатогранна творчість висвітлена однобічно, а то й в кривому дзеркалі політичних приписів. Нашого мислителя одягнено в тоґу правовірного „вітчизняного" вченого, який крокує за возом сучасних совєтських шаблонів подібно, як це зроблено вже з Т. Шевченком, І. Франком, Л. Українкою. *Українська Радянська Енциклопедія*, а з нею й впливовіші київські мовознавці повторюють за *Большою Совєтською Енциклопедією*, що „світогляд Потебні формувався під впливом ідей російських революціонерів-демократів О. Герцена, М. Чернишевського, В. Бєлінського, М. Добролюбова та передової російської науки". І далі УРЕ пише, що „Потебня сприйняв деякі положення матеріялістичної діялективи", і що „для його світогляду характеристична матеріалістична спрямованість". „Від кривши", доволі туманним розумуванням „прогресивні наукові погляди" в нашого мислителя, у 1945 р. совєтські урядники дали згоду на те, щоб його ім'я присвоєно Інститутові мовознавства АН УРСР в Києві, яке в останньому десятиріччі за заслуги київських мовознавців навантажено ще орнаментом совєтської символіки: Ордена трудового червоного прапора Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. А тим часом Харківський університет, в якому Потебня провів більшу частину свого творчого життя, обійшов мовчанкою пам'ять цього наукового велетня. Відходячи від українських традицій, тамошні урядники дали йому назву: Ордена трудового червоного прапора Харківський державний університет ім. О. М. Горкого.

Хоч наукову спадщину Потебні радянські науковці схарактеризували як „зірку першої величини в сузір'ї вітчизняної науки", проте багато його ідей для них не спринятливі: „Сучасна радянська наука поділяє, звичайно, не всі погляди Потебні, як, напр., про генезис

(*Закінчення на стор. 6*)

А. Вовк

МОВА НАШИХ БУДНІВ

(Мовний порадник ІІ)

Перший список цієї рубрики появився у випуску МПМ *2 (18) („Свобода" за 28 грудня 1984). Там з'ясовано мету рубрики — боротьбу з мовним суржиком щоденного життя, як українсько-англійським, так і тим, що превезений із-за окреану. Там же подано і список скорочень. Неправильні, нелітературні слова друкуємо у лапках, їхні пропоновані відповідники — ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ. Правильний наголос зазначено грубим шрифтом.*

СПИСОК Ч. 2

„айсбакса" (анг.) ХОЛОДИЛЬНИК
„бадання" (поль.) ОБСЛІДЖЕННЯ
„бейкінг сода" (анг.) ПИТНА СОДА, КУХОННА СОДА
„бейсборд" (анг.) ПЛІНТУС (лиштва вздовж стін попри підлогу)
„бронзовий" (для анг. brown) БРУНАТНИЙ, (з сірявим відтінком, ще) БУРИЙ
„вайрус" (анг. вимова) ВІРУС
„вечером" ВВЕЧЕРІ, УВЕЧЕРІ
„відкурювач" (для анг. vacuum cleaner) (з поль.) ПИЛОСМОК
„викиди совісти" (з поль.) ДОКОРИ СОВІСТИ
„в тяжі" (поль.) ВАГІТНА; „зайти в тяжу" ЗАВАГІТНІТИ
„ґросерня" (анг.) ХАРЧОВА КРАМНИЦЯ
„дишвошер" (машина) (анг.) ПОСУДОМИЙКА
„довг", „довжник" (рос.) БОРГ, БОРЖНИК
„дурак" (рос.) ДУРЕНЬ
„закраска" (рос.) ВІДТІНОК, НЮАНС, ЗАФАРБУВАННЯ
„з дому" (про замужню жінку) УРОДЖЕНА; ДІВОЧЕ ПРІЗВИЩЕ якої —
„знимка" ЗНІМОК, ФОТО, ЗНЯТКА, СВІТЛИНА (зах.)
„карпет" (анг.) КИЛИМ
„конверт" (рос.) КОВЕРТ, КОВЕРТА
„коперта" (поль.) КОВЕРТ, КОВЕРТА
„коритар" (поль.) КОРИДОР
„краска" (для анг. color) (рос.) КОЛІР, БАРВА
„лайфґард" (анг.) РЯТУВАЛЬНИК
„лента" (рос.) СТРІЧКА, ТАСЬМА
„лікарство" (поль.) ЛІК; МЕДИКАМЕНТ
„лічниця" (поль.) ЛІКАРНЯ
„мілкшейк" (анг.) МОЛОЧНА БОВТАНКА (проп.)
„нагнітка" (зах.) МОЗОЛЯ
„напиток" (рос.) НАПІЙ
„начиння" (для анг. dishes) ПОСУД
„неприличний" (рос.) НЕПРИСТОЙНИЙ
„опалюватися" (з поль.) ЗАСМАГАТИ
„пап корн" (анг.) (КУКУРУДЗЯНІ БАРАНИЦІ
„патeльня" СКОВОРОДА
„перепис" (КУХОННИЙ) ПРИПИС, РЕЦЕПТА
„пилосос" (з рос.) ПИЛОСМОК
„пічеси" (анг.) БРОСКВИ, (рад.) ПЕРСИКИ
„пластинка" (рос.) ПЛАТІВКА
„плита" (грамофонна) ПЛАТІВКА
„пльомбер" (анг.) ВОДОПРОВІДНИК
„погребник" ПОХОРОННИК, ВЛАСНИК ПОХОРОННОГО ЗАКЛАДУ
„поліжник" (лікар) (поль.) АКУШЕР
„прийом" (анг. reception) ПРИЙНЯТТЯ, ГОСТИНА
„реставрація" РЕСТОРАН
„рінгбайндер" (анг.) (КІЛЬЦЕВИЙ) ШВИДКОЗШИВАЧ
„сейл", „сел" (анг.) ВИПРОДАЖ (проп.)
„сода" (як напій) ГАЗОВАНА ВОДА
„сметанка" (для анг. sweet cream) ВЕРШКИ, СОЛОДКА СМЕТАНА
„сплетні" (з рос.) ПЛІТКИ, СПЛІТКИ
„тамтого року" (місц.) МИНУЛОГО РОКУ
„той і тамтой" (місц.) ЦЕЙ І ТОЙ
„тол" (наг. road toll) ОПЛАТА (ПЕРЕЇЗДНА)
„тол" (анг. toll station) РОГАТКА (проп.)
„тол бутс" (анг. toll booth) БУДКА РОГАТКИ (проп.)
„флю" (анг.) ҐРИПА, ІНФЛЮЕНЦА
„флянци" (поль. з нім.) РОЗСАДА
„холодільня", „холодільник" ХОЛОДИЛЬНИК
„цьма" (поль.) НЕТЛЯ
„умбра" (поль.) АБАЖУР
„через чемність" З ЧЕМНОСТИ
„шапінґ" (анг.) (дія) КУПІВЛЯ; ПОКУПКИ
„іти шапінґ" ІТИ ЗА ПОКУПКАМИ
„щіпати" (зах.) ЩИПАТИ.

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Олекса Синявський

КОРОТКА ІСТОРІЯ «УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ»

(Передруковуємо із збірника **Культура українського слова,** *ч. І. Київ-Харків, 1931).*

Закінчення

Алеж кінець-кінцем правопис чужих слів повинні встановляти лише освічені люди, обізнані з чужими мовами, народні ж маси сприймають чужі слова, як і свої власні, так, як їх чують і бачать написаними. З погляду ж природи української мови компромісове розв'язання справи видається слушним, бо, напр., нем'якого *л* в українській мові далеко більше, ніж м'якого, отже коли б усі чужі слова передавати з *л* м'яким, то тим ми б порушили природні відносини *л* нем'якого і м'якого в мові. Та чи так, чи ін-як, ця формула правопису чужих слів повинна зламати на цім місці однобоку традицію і наддніпрянців і наддністрянців і згодом утворити нову й всеукраїнську традицію з елементів перших. Збіжить 5 — 10 років і багато з того, що тепер нам може здатися чудним, незвичайним, стане звичайним і органічним подібно до того, як давні запозичення в народній мові з інших мов нікого не вражають тепер тим, що в них буває і нем'яке *л*, і м'яке, і *г*, і *ґ*, напр., і *Кирило* (гр.), *Микола* (гр.), *паланка* (лат.), *пантух* (нім.), *планка* (нім.) і *льох* (нім.), *пляшка* (нім.), *вершляг* (нім.); *Григор* (гр.ϒ), *Гапка* (гр.ϒ), *недошмиги* (нім. g) і *ґрунт* (нім. g), *ґанок* (нім. g) і т. ін., хоч іноді знов же й тут буває неусталеність: *лушня* і *люшня* (нім.) тощо.

Між іншим, слід відзначити, що перед остаточним переглядом у президії всіх намічених змін і додатків до друкованого проєкту, їх надіслано до Києва в редакційну колеґію, поповнену проф. Є. Тимченком та О. Куриловою. Майже чисто всі одностайні побажання цієї колеґії були приняті потім в президії.*

До 10 засідань треба було відбути президії на те, щоб розв'язати всі правописні питання. Зовсім не порушені постановами Конференції питання звичайно й на президії не були порушувані, і в остаточну редакцію вони ввійшли з проєкту без змін.

З усього сказаного ясно видно, що "Український правопис" є витвір колективний у найширшому розумінні слова. Десятки людей із різних закутків Радянської й позакордонної України брали найближчу участь у вирішенні правописно-мовних проблем, а сотні в дискусії. Серед членів цього колективного автора бачимо 2 Народніх Комісарів Освіти, 2 заступників їх, 5 академіків, 28 професорів і філологів-спеціялістів, 8 учителів (педагогів), 7 робітників преси й друку, 8 письменників. Суспільна контроля, як бачимо, була цілком достатня. Дуже складне завдання — знайти для літературної мови "середнє аритметичне" звичок, бажань, інтересів людей з різних культурно-віддалених і політично-роз'єднаних частин української землі, і знайти, розуміється, без ушкодження природи мови й без непотрібного ламання традиції, все ж розв'язане. Принаймні про це може свідчити ставлення президії до "Українського правопису": як уже сказано, в її останньому складі були прихильники крайніх протилежних течій, і в цілому вона досить точно відбила Конференцію, а проте текст цього "Українського правопису" у цілому принятий на останньому засіданні її о д н о г о л о с н о. Це не виключає того, що в подробицях і дрібницях розходження поміж членами президії були до кінця і не раз їх розв'язувано більшістю тільки одного голоса, і напевно не тільки серед членів президії, ба й взагалі серед усіх українців не знайдеться жадного, хто б не був із чогось у "Правописі" невдоволений, але це ж зовсім природна річ.

Наостанці годиться подати загальну характеристику "Українського правопису" й разом відповісти на деякі закиди критики. Чим виправдується те, що від початку й до кінця трирічної праці Державна правописна комісія намагалася дати і нарешті дала те, що не є ані український правопис, ані українська граматика? Дивлячись на справу з становища нормального розвитку літературної мови, таке завдання, як усталити морфологію її, справді не можна виправдати. Взагалі літературна мова нормально складається поволеньки, і люди, носії її, власне й не відчувають тієї еволюції, мало відчувають навіть неусталеність її, бож та мова — то невід'ємна частина їх істоти, то вони самі. І нормування літературної мови за такого стану зводиться до академічно-педагогічних спроб визначити найбільше поширене й типове в мові, що і рекомендують, звичайно, як зразкове. Саме розуміння цього типового й зразкового в цих випадках більш-менш однакове, бо доосередні тяжіння при такому розвиткові літературної мови бувають дуже сильні. Неминучі мовні розходження й певні "правописні питання" існують і за такого стану, та вони мають більше академічний характер і спокійно дискутуються собі серед спеціялістів, мало або й зовсім непомітні в літературно-мовній практиці, де minimum єдности й усталености є. Але в історії розвитку української літературної мови є такі моменти, що ніяк не дозволяють назвати її розвиток нормальним. Поперше це й досі не зліквідоване політичне роз'єднання українського народу і подруге надзвичайна зміна значіння літературної мови в житті: з мови жменьки напівнелеґальної інтеліґенції до Жовтневої Революції волею цієї останньої вона стає органом державного й громадського життя цілої країни. Не можна ж не зважити на те, що десятки й сотні тисяч дорослих більш чи менш освічених людей, звиклих до досить унормованої російської мови, повинні (і не всі ж "повинні" з примусу!) перейти на українську мову. Це, розуміється, ненормальність для життя української літературної мови, бо до цієї останньої ті люди неминуче мусять ставити такі ж вимоги, як і до звичної для них мови, алеж тоді оцю ненормальність намагатися усунути чи бодай би хоч зменшити чимось іншим, як не унормуванням у межах можливого самої мови. Уже академічні "Найголовніші правила українського правопису" зробили великий крок до того унормування, алеж вони охопили лише частину того, що потребувало негайного унормування в наших реальних умовах життя. У величезній своїй більшості доросле населення вже не вчило і не могло вчити української мови так систематично й органічно, як то буває за нормальних умовин, воно здебільшого вчило й вчить її на практиці, отже й потребує не стільки систематичних курсів, як практичних довідників, та й для систематичного органічного вивчення (в школі) у нас бракувало твердої мовної бази, коли, напр., до виходу "Найголовніших правил українського правопису" важко було знайти дві граматики, де б однаково відмінювано такі слова, як "ніч", "радість", а іноді так і той самий автор відмінював їх різно в різних виданнях своєї граматики. От чому Державна правописна комісія визначила своє завдання так саме, а не ін-як. Сама дійсність, повсякденне життя проказувало їй, що до нормальнішого розвитку української літературної мови треба передусім впорядкувати зорову та значною мірою і слухову форму слів, отже визначити найпотрібніші з практичного погляду правописні, фонетичні, морфологічні н о р м и для літературної мови. Адже це база для літературної мови, а не теоретичні подробиці про фонеми й графеми української мови й їх взаємини, та й пощо заглиблятися тут у те, що іноді не видне або сумнівне навіть із верховин науки?* Та жадною мірою "Український правопис" не має заступити систематичні курси української граматики від початкової до наукової, бо він між іншим призначенням має тільки полегшити й уґрунтувати появу й розвиток цих останніх. Не менше безпідставно було б думати, що "Український правопис" виник із специфічних потреб "українізації" і для неї, що цей правопис сам здолає навчити людей української мови. Комісія свідомо з одного боку поминула дещо навіть із того, що безпосередньо в'яжеться з правописом, але не стоїть на перешкоді розвиткові української літературної мови, або не так надається до нормалізації (напр., вживання великих літер), а з другого взялася внормовувати таке, що зовсім власне до правопису і не належить, як от морфологію або граматичну термінологію. Не все Комісія розв'язала однаково категорично й однаково повно; не все, певна річ, і якнайкраще, але досить застосувати "Український правопис" до першої-ліпшої сторінки першого-ліпшого тексту української мови, щоб пересвідчитися того, як все ж багато правописно-мовних питань, непорозумінь і вагань усуває й розв'язує цей правопис.

Щодо свого одного з найголовніших завдань — спрощення правопису, то треба сказати, що Комісія далека була від тенденції спрощувати за всяку ціну, бо завсіди виходила з принципу — правопис для мови, а не навпаки, як і мова для людини, а не навпаки. Ніяким чином не мала Комісія за завдання своє дати елементарний правопис, і деякі подробиці з "Українського правопису", а іноді й розділи, призначаються власне для спеціялістів, як авторів граматик, перекладачів із чужих мов тощо. Але ніколи не забувала й завдання дати такий матеріял і так, щоб із нього могла покористати й кожна більш-менш письменна людина.

Як видно з усієї оцієї короткої історії "Українського правопису", завдання, методи й умови опрацьовування книжки були настільки складні й трудні, що годі від неї сподіватися суцільности, простоти й послідовности звичайної книги: вона настільки ж складніша, наскільки колектив складніший супроти окремого члена його. Але тим самим настільки ж більша й вага книги.

---

*В цій редакційній колеґії взяли участь акад. А. Кримський, проф. Є. Тимченко, Г. Голоскевич і О. Синявський. В. Ганцова не було на цей час в Києві, а О. Курилова не взяла участи через хворобу і потім тільки надіслала до президії свої уваги листовно.

*Так акад. Ст. Смаль-Стоцький, критикуючи проєкт правопису, заперечує рацію вживання апострофа після р в таких словах, як "пір'я" тощо супроти таких, як "рябий" тощо (див. "Україна" 1—2 кн., за 1927 р., ст. 233), а проте на величезній частині території українського народу розрізняються як різні слова, напр., "звіря" і "звір'я", "повірю" і "повір'ю", як розрізняються "ушка" і "юшка" тощо. Також видається йому с а м о в і л ь н и м застереження не писати в присвійних прикметниках -ін, а самоволі тут жадної нема, коли зважити, що по українських говорах досить поширені форми "нянін", "Галін" тощо, що такі форми трапляються навіть у Грінченковому словнику ("донін", "тетін"), у Шевченка ("Прісне письмо" — див. Т. Шевченко, Т. III, Листування, ВУАН, 176 ст.).

Д.Б. Чопик

Потреба стандартного правописного словника української мови

Невпорядкованість української правописної практики на чужині турбувала й турбує людей нашої громади, особливо вчителів, журналістів, науковців та різних працівників пера. Одначе нормалізація правопису, треба собі ясно здати з цього справу — складне діло в суспільстві, де немає єдиного авторитету щодо цієї справи.

З історії правописної проблеми на українських землях маємо наглядний приклад, як складною може бути справа правопису. Коли в 1893 р. у Львові появився новий підручник української мови Степана Смаль-Стоцького й Теодора Ґартнера *Руска граматика*, що була основана в загальному на фонетичних принципах, головним правилом якої було „лиши так, як говориш", то проти „фонетики" обрушилось ціле суспільство.

Проф. Василь Сімович дуже влучно узагальнив ситуацію, що тоді виникла. Він про неї так писав: „Одні боронили того, чого ще самі добре не знали; другі з завзяттям те саме поборювали; інші ставилися до цієї справи байдуже. Алеж дискусії були завзяті, і мали вони „політичний" характер. Йшли вони на тему, чи 'фонетика' поробить нас таки поляками, чи не поробить. Чи, як ми перестанемо вживати твердого знака (ъ), то чи перестанемо ми бути привдивими русинами. Чи, відкинувши багато знаків, які знають церковні книги, ми згодом умітимемо читати ті книги, і нас тим легше буде поперетягати на латинників, або, ще гірше, чи не поробимося ми безбожниками, такими, як ті радикали, що без сорому, без Бога в серці, від кількох років видавали свої газети і без „йора" (ъ), і без „ятя" (ѣ), і без „йори" (ы), і без ніяких дашків над о, над е, над и, і скрізь ставили замість них польське *i*... Та найтяжчий аргумент проти нового правопису було те, що його нам накидають чужі, поляки, а поляки — хитрі, все щось таке придумають, щоб нас знищити"... (стор. 192, у книжці В. Сімовича *Українське мовознавство*. Розвідки й статті, 2, упорядк. Юрій Шевельов, в-во The University of Ottawa Press, 1984).

(На маргінесі, — говорячи про ці аргументи, — можна припустити скільки з них могло б повторитись при введені „нашого правопису"?)

Тоді ж, зворохоблені палкою дискусією, галицькі українці зорганізували протест проти введення „фонетики" і проти „фонетичного" правопису і післали до австрійського цісаря лист із стотисячним числом підписів огірчених русинів-українців. Сьогодні, одначе, ми знаємо, що, до певної міри, тикий саме правопис був згодом принятий українським авторитетним тілом, Всеукраїнською академією наук у 1928 р. в Харкові. Це власне і був той „Український правопис", що його, як все наше інтелігентське суспільство в діяспорі бажає придержуватись без огляду на те, що в ньому багато дечого треба змодифікувати й виправити.

При цьому слід згадати про деякі недоліки цього правопису, які нас найбільше турбують, а саме: наслідування правил російського правопису при передаванні чужомовних слів, особливо географічних назв, слов'янських, ба навіть українських прізвищ; передавання іншомовних слів з латинською буквою Н українською літерою Х; деякі застарілі, а то й хибно написані слова напр. у Голоскевича: мізинець (замість м*и*зинець), статтей (замість ста*т*ей), загибель (замість заг*и*біль); але найголовніше для нас на еміграції те, що там зовсім незадовільно розроблені правила щодо написання англійських, еспанських, французьких і т.д. власних імен і географічних назв.

В підрадянській Україні цей правопис також уже чи не три рази переробляли і, здавалось б , що, маючи до диспозиції великі наукові сили, Академія наук УРСР повинна б видати найавторитетніший довідник українського правопису. І правда, такі довідники там уже видали: *Український правопис* (в-во АН УРСР, Київ 1960 р.), *Довідник з українського правопису* (в-во „Радянська школа" Київ 1973 і 1984 р.), АН УРСР: *Орфографічний словник української мови* (в-во „Наукова думка", Київ 1975), АН УРСР; *Складні питання сучасного українського правопису* (в-во „Наукова думка", Київ 1980 р.), а для шкіл видано: *Орфографічний словник і посібник для учнів початкових класів середньої школи* М.П. Степанцева: (вже чи не двадцяте його видання, що містить біля 8000 слів). Цими довідниками, безперечно, можна б і нам користуватись, коли б не їх залежність від російського правопису. Відносно саме цього русоуподібнювання треба погодитись з думкою проф. Юрія Шевельова. Він ствердив, що „могла б бути ще можливість — прийняти правопис, законодавчо запроваджений на Радянській Україні. Але він, як це знає кожна дитина, русифікаційний і розрахований на зміни в самій мові. І кожна його нова, дальша зміна приносить дальший крок до русифікації. Якщо ми сьогодні приймемо цей правопис, ми ніколи не зможемо спинитися". (*Нові дні*, липень-серпень 1983 р., стор. 6). Факти з української підрадянської дійсности вповні піддержують це твердження.

Сьогодні, коли переглядати академічні видання про український правопис , як напр. найновіший і недавно виданий Академією наук УРСР довідник *Складні питання сучасного українського правопису* (1980), то його читається не як довідник про українську мову, але як якусь порівняльну граматику східньослов'янських мов, чи радше російської мови. Взяти б для прикладу наукові посилання з розділу „Загальні і власні назви" (стор. 59-125), то перше, що там впадає в око — це посилання на праці російських авторів (44), що відносяться до питань російського правопису, які розглядались у 1950-х 1960-х роках, тоді, коли там є лише чотири посилання на українські і то неспеціялізовані праці таких авторів: *Словник іншомовних слів*, ред. О.С. Мельничук (1974); *Сучасна українська літературна мова*, ред. І.К. Білодід (1969); *Довідник коректора* (Харків 1972) та *Словар й Український правопис* (1929).

Академічні працівники АН УРСР не розробили спеціялізованих праць про стисло правописні проблеми української мови, хоч саме такі проблеми були розпрацьовані їх російськими колеґами вже двадцять років тому. Може з огляду на таку велеку кількість російських праць про правопис їм виглядало, що відпала потреба „повторювати" подібні праці українською мовою. А жаль, що їх, крім одної: *Сучасні українські прізвища* Ю.К. Редька (К., 1966), не розпрацьовано, бо російські колеґи мають цих праць велике число.

Важніші з тих, якими й користувались автори українського академічного довідника про правопис, такі: Щерба Л.В. „Теория русского письма" в кн.: *Избранные работы по русскому языку* (М., 1957); *Нерешенные вопросы русского правописания* (М., 1974), статті: Л.П. Калакуцкая „Орфография фамилий" і Л.С. Школьников „Па-д'э-спань или падеспань? Рокк-энд-ролл или рок"; Реформатский А.А. *Орфография собственных имен* (М., 1965), а в ній стаття С.Л. Берга „О чуждых русскому языку звукосочетаниях и буквосочетаниях в географических названиях при их передаче по-русски"; *Топономастика и транскрипция* (М., 1964), а в ній статті: А.В. Суперанская „Имена собственные в чужой языковой среде" і Н.И. Толстой „Заметки о славянских именах собственных и их траскрипция"; Старостин Б.А. „Нормы практической транскрипции" в журналі *Русская речь* (1969, ч. 5, ст. 53).

Закінчення буде.

Марія Овчаренко

Деякі питання українського церковно-релігійного мововжитку

Наближення ювілею 1000-ліття християнства в Україні накладає на українську громаду в вільному світі цілий ряд історичних завдань. Крім духового обновлення християнських ідеалів, напевно в центрі нашої уваги стане також праця над політичним, та ще в більшій мірі культурним обновленням. Зайво пригадувати, що в ділянці культури на першому місці треба поставити справу не тільки збереження нашої мови, але й піднесення її на вищий рівень.

Перший і найважливіший шлях до цього — це, в міру спромоги, впровадження нормалізаційних критеріїв.

Багато говоримо про брутальне нищення української мови на рідних землях у т.зв. УРСР, забуваючи про те, що російщення мови довершується й серед нас руками наших письменників, публіцистів, наукових та суспільних діячів. Тут велику ролю грає наше збайдужіння або й дефетистичне ставлення, мовляв, „нічого не можна зробити". На думку деяких наших провідних діячів, порядок в мовно-правописних справах повинні зробити наукові установи, яких маємо кілька. До деякої міри це правда, але тільки на половину. Треба взяти до уваги, що кваліфікованих мовознавців, які мали б піднятися цього важного завдання, в нас дуже мало. У наших еміґрантських умовах — це вимираюча порода, „ендейнджеред спішіс".

В такій ситуації більшість наших робітників пера (назву їх „консерватистами") йдуть по лінії найменшого опору, притримуючись догматично словника Г. Голоскевича та т.зв. „Харківського" правопису. Виконуючи „патріотичний" обов'язок за всяку ціну зберігати культурну спадщину відродження 1920-их років, вони не здають собі справи з того, що після шістьох десятків років мова змінилася, і треба внести низку поправок та доповнень.

Група значної меншости (назву їх „прогресистами") пішла ще легшим шляхом, приймаючи в своїх виданнях сучасний радянський правопис, чим наче даючи апробату правописові, що з наказу Москви насичений русизмами та тенденцією наблизити українську мову до російської. Тут мимоходом можна згадати недавно оснований журнал *Віднова*, який повністю прийняв офіційний радянський правопис. Для якої мети роблять це редактори *Віднови*?

У своїй статті беру до уваги передовсім слова та звороти церковно-релігійної ділянки, які з уваги на недалекий тисячолітній ювілей часто появляються на сторінках нашої преси, виявляючи мовно-правописні розходження:

Тут на першому місці треба поставити слова „хрестити", „хрещення", „Хреститель", та цілий ряд слів, похідних від коренів *хрест* — та *христ*. Про цю справу почали писати ще кілька десятків років тому, а спори й дискусії виринули тепер знову, бо не знаємо докладно, що маємо святкувати — „Хрещення" чи „Хрищення Руси-України... На цю тему появилося вже кілька статтей, і в цій справі, подібно, як і в інших наших еміґрантських подіях, виринув „двоподіл". Більшість авторів притримується писання „христити", „хрищення" (бо так подано в Голоскевича), інші автори пропонують писати „хрестити", „хрещення".

Проф. Олекса Синявський, знищений большевиками провідний творець „Харківського" правопису, дає коротке правило писання груп РИ, ЛИ у таких словах як гриміти, дрижати, кривавий, тривога, ХРИСТИТИ, ХРИЩЕНИЙ, блищати, блискавка та ін. (*Норми української літературної мови*, Львів, 1941, стор. 29). Оскільки в цьому дуже короткому поясненні не сказано нічого, звідкіля взявся звук у групах РИ, ЛИ, а зокрема в словах ХРИСТИТИ, ХРИЩЕННЯ, то вважаємо, що для кращого розуміння справи треба ще додати історично-етимологічні факти. Історики мови стверджують, що в цих групах після приголосних Р, Л були невиразні короткі звуки ь і ъ. Ці звуки, згідно з теорією мовознавців 20-их років, розвинулися в повний звук И, а згідно з іншою давнішою теорією, в звук Е.

Закінчення буде.

Роковини...

(Закінчення зі стор. 5)

східнослов'янських наріч..." Радянські мовознавці стверджують також „певні суперечності в його світогляді та наявності ряду тлумачень ідеалістично-психологічного характеру...", що суперечить їхньому твердженню про „матеріялістичну спрямованість його світогляду..." В *Українській Радянській Енциклопедії* можна знайти ще й таке, що „Потебня боровся за тісний зв'язок російської і української культур". Автори такої видумки напевно знали, що пишуть неправду, бо тяжко повірити, щоб такі відомі твори Потебні, як „Рецензія на збірник нарідніх пісень" Я. Головацького та „Мова і народність" були їм не знані. В обох цих творах Потебня вказує на згубний вплив русифікаторської політики на Україні та денаціоналізації. Рецензію на зб. пісень Я. Головацького справедливо вважають протестом Потебні проти указу з 1876 р. та проти тих теоретиків на полі науки, що це насильство оправдували та підтримували (К. Чехович, ст. 105). Думки, що їх висказав Потебня в цих двох працях, після сотні років актуальні ще й сьогодні. Він послідовно вказував на шкідливий вплив денаціоналізації, яка веде до внутрішнього розкладу цілого народу і його умового та морального занепаду. У своїх роздумах Потебня особливу увагу присвячував мові: „Не використовуючи вповні своєї мови, цілий народ поволі дегенарується на всіх ділянках життя". Головну ролю в денаціоналізації, пише Потебня, грає чужа школа, в якій в учнях із зденаціоналізованого народу витворюється комплекс умової залежности". Був Потебня також проти запроваджування однієї спільної мови для українців і росіян, вважаючи це недосяжною ціллю, яку тепер совєтські патріоти „злиття націй" так інтенсивно пропаґують. Найкращий засіб самооборони бачив він у плеканні свідомости національної окремішности, несвідомість якої, на його думку, веде до розбиття сил та матеріялістично-еґоїстичних тенденцій. Велику увагу прив'язував він до вивчення української мови, без засвоєння якої всі українські змагання будуть збудовані на піску. (Чехович, ст. 112). Тут треба брати до уваги, каже Потебня, як теоретичні студії над мовою, бо теоретичні студії показують її відмінність від інших мов, так і практичне володіння мовою, яке веде до її удосконалення та до повного розвитку всіх сил нації. Обороняючи рівноправність усіх мов, Потебня виходив із заложення, що навчання в школах повинно бути в рідній мові, бо мова матері є найкращим інструментом для умового розвитку дитини. („Мова і народність"). Двомовність уважав він перешкодою в нормальному розвитку дитини.

Думки Потебні можна б цитувати сторінку за сторінкою, якщо на це дозволив би обмежений розмір газетної статті, бо їх актуальність в добі творення „єдиного радянського народу" тепер не менше гостра, як була сто років тому. Намагання кремлівських вождів приспішити процес злиття націй, разом з яким ідуть переслідування національних культур, русифікація мов, зокрема української, вивищування російської мови та пропагування двомовности. У світлі таких фактів зрозуміло, чому в інтерпретації творів Потебні стільки перекручування, недомовлювання, а то й замовчування його ідей. У тій ситуації ледве чи можна сподіватися повного видання його творів та ще в перекладі на українську мову.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗА ЗРОЗУМІЛУ МОВУ В НАШИХ МОЛИТВАХ

Коли я був малим хлопцем, родичі вчили мене молитви „Отче наш", потім мене вчили цеї молитви в школі. Приходить перша світова війна. Я став вояком австрійської армії, опинився на фронті і, коли був в критичних хвилинах свого життя, перед наступом на ворога, молився дуже щиро й гарячо до Господа Бога „Отче наш"..., до Пречистої Діви Марії „Богородице Діво Маріє"..., але тому, що в моїй молитві деякі слова були для мене незрозумілі, то я, на додаток молився по-польськи, „Свєнта Марійо Матко Боска, мудльсє за намі ґжешнимі тераз, і в ґодзінє нашей сьмієрці, Амен". Чому молився так? Бо коли ми не розуміємо деяких слів, то молитва не є такою щирою.

Мати Божа і Всевишній Господь, охоронили мене від певних випадків смерти як підчас першої, так і підчас Другої свотової війни. Пізніше при різних нагодах у церкві я молився і дякував моїм *Хоронителям* за ласку охорони мого життя. Незрозумілі слова в молитві далі вимовляв так, як усі по-староцерковному.

У 1948 р. прибув я до Канади, за старанням мого брата, священика Української Православної Церкви в Канаді. Мені треба було бути дяком, то на скору руку, вивчав наші щоденні молитви по-українському. А йшло досить легко, бо всі слова рідні. Але одно речення в молитві непокоїло мою совість, а це: „*І не веди нас у спокусу*". Признаюсь щиро, що на слово — „*во іскушеніє*" не звертав я уваги, бо його значення таки не розумів. Я передумав на всі лади, однак не був згідний з тим, щоб Господь провадив нас у спокусу. Ні! Молитва — це розмова з Богом, тому я постановив не ображати Господа Бога і вимовляти „*Хорони нас від спокуси*", що виконую по нинішній день.

Скоро виїхав я з Давфину, де брат був на парафії, до Торонта. На моє щастя, у 1961 році появляється в щоденнику „Дейлі Стар" стаття одного з теологів, значить, фахівця в релігійних справах, де він твердить, що в 325-тому році по Христі, в місті Нікеї (тепер Туреччина), на Соборі Патріярхів, коли впроваджували молитву „Отче наш", не знали добре мови і помилково подали „*не веди нас у спокусу*". — Таке твердження теолога потвердило моє думання.

Але це мене не задовольнило. Було прикро слухати, як ми в церкві співом ображаємо Бога. Так цілий християнський світ молиться за винятком римо-каролицької церкви в Мексіко, де вимовляють „*не дай нам попасти у спокусу*", що дуже різниться від *не веди нас у спокусу*".

АНТІН ГРИЦИНА
Усусус-поручник-педагог

ВІД РЕДКОЛЕҐІЇ:

Дякуємо за щирого й цікавого листа. Щоправда, редколеґія „МПМ" не вважає себе компетентною дати задовільну відповідь на питання, яке заторкуєте в своєму листі, бо це входить в сферу теологічних наук. Нам тяжко сказати, чи переклад Господньої молитви зі старогрецької мови, якою були написані євангелії, точний і докладний. Знаємо тільки, що деякі протестанські теологи квестіюнують точність перекладу звороту „І не веди нас у спокусу". Про це треба говорити з ученими — біблістами та спеціялістами грецької мови. До Вашого спостереження про те, що в римо-католицькій церкві в Мехіко моляться „Не дай нам попасти в спокусу" можемо додати, що так само моляться в Еспанії, Пуерто Ріко та всіх південноамериканських країнах, де панує еспанська мова.

У Біблії, виданій у Торонто в 1962 р. Канадським Біблійним Товариством (прізвища перекладача не подано, але це, мабуть, переклад І. Огієнка) замість „Не веди нас у спокусу" перекладено „І не введи нас у випробовування...".

У статті „Мовні крихти" на сторінці культури української мови за грудень 1985 Ч. 2 (20) редакція „Мови про мову" говорить про вживання слова *родичі* як осіб споріднених кровно чи через подружжя, яких у Галичині називають *кревними*.

Редакція пише: „Для особи західноукраїнського походження (Голоскевич: західньоукраїнського — С.В.), яка не зовсім задовільно знає літературну мову, РОДИЧІ, — це батько й мати, знову ж для тих, хто походить із східних (Голоскевич: східніх) та центральних земель або для тих „західняків", що стараються говорити по-літературному, РОДИЧІ — це особи споріднені кровно чи через подружжя. У Галичині їх називають „кревні".

Думає і знаю, що є багато осіб, які задовільно знають літературну мову, але слово РОДИЧІ відносять до батька й матері, бо за цим поняттям рішуче промовляє логіка, а за нею й етимологія слова. Слово РОДИЧІ виводиться від дієслова родити, зроджувати. РОДИЧІ — це особи, які родять дітей, якими є батько й мати. Отже, логічно, якщо вони *родять* своїх дітей, вони є їхніми РОДИЧАМИ. На означення РОДИЧІ в розумінні споріднених кровно чи через подружжя маємо багату й різноманітну термінологію, а саме: посвоячення, свояк, кузени, двоюрідні брати чи сестри, тіточні брати чи сестри, шваґри, шурини, свекор, свекруха, тесть, теща, сват і т.п., якщо хтось дуже не любить слова кревний. (А. Голоскевич уживає слово кревний).

Мова це не якийсь непорушний залізний закон або якесь табу. Надати слову нового більш логічного змісту або прийняти до літератури слово, вживане в іншій частині нашої широкої батьківщини, повинно бути сприйнятливим. Мова є чимсь живим, що росте, розвивається, міняється, в протилежному випадку вона марніє, завмирає, заникає. Мовний пуританізм збіднює живу мову.

Великі народи і їхні літератури не бояться новотворів, які вживають і вводяться в літературу, а тому їхні мови ростуть, розвиваються. Мови замкнених у ґетті народів, занепадають.

Погляньмо на мови великих народів: англійців, американців, чи хоч би й на москалів. Вони не бояться новотворів чи неологізмів (на „неологізмів", як подано в іншій статті цього ж числа „Мови про мову"). До своєї мови вони часто вводять і слова іншомовних народів. Кожне нове видання англійського словника збільшується на сотки, а то й тисячі нових слів.

Англійська мова — це ж 60 відсотків латини. Вони не бояться вводити до своєї мови й літератури такі слова, як „черлейді" чи „черперсон", йдучи з духом часу зрівнювання прав жінок з правами чоловіків. В англійській мові сотнями літ писали „чермен", а тепер пишуть „черперсон". А скільки в московській мові „буттєрбродів" чи „парикмахерів". А ми боїмося зревідувати й вживати поняття слова РОДИЧІ в розумінні споріднення на логічне значення РОДИЧІ, тобто батько й мати. Батьки: батько ж це тільки половина родича, а де ж є мати, яка родить дитину. Наші жінки колись запротестують проти вживання слова БАТЬКИ в розумінні РОДИЧІВ і скажуть, а чому ж не „Матері", ми ж родимо дітей!" Модерні американські жінки це назвали б мужеським шовінізмом. В Україні був же колись і матріярхат.

В кінці погляньмо на інші, нам споріднені, слов'янські мови, як вони називають батька й матір в множині. Поляки — „РОДЗІ—ЦЕ", москалі — „РОДІТЄЛІ", хорвати й серби „РОДІТЄЛЬЇ", словінці — РОДІТЕЛЬЇ", словаки, — РОДІЧІ". Інші народи: мадяри — „ФОРРОС", хоч батько й мати значить „апа" й „аниа", японці — „оиа", множина „риошін", хоч батько значить „чічі", еспанці — „ҐЕНІТОРЕ" або „падре ет мадре", французи — „ЛЕС ПЕРЕ ЕТ МЕРЕ", араби — РОДИЧІ є „АГЛ", батько називається „аб" або „абу", а мати „імм" або „умм", латвійці — батько „тевс", а мати „мате", а „родиячі Вечакі" Думаю, що цих прикладів вистачає.

Даймо ж і ми нашій мові право вживати в літературі слово РОДИЧІ в його логічному розумінні батька й матері.

Степан Воляник

ВІД РЕДКОЛЕҐІЇ:

Ми вдячні за Вашу статтю, тому, що голоси читачів завжди стимулюють обмін думками. Погоджуємося з Вами, що надмірний пуризм збіднює мову. Як знаємо, в наслідок суворої реґляментації, заведеної сучасним політичним режимом в Україні, зайшло багато змін у літературній мові. Між іншим, усунено багато слів, які довгими роками входили в склад літературної мови на західних землях. До Ваших завважень можемо ще додати, що слово РОДИЧІ в значенні батько й мати подане в словнику Б. Грінченка з цитатою з творів галицького вченого В. Гнатюка: „Мали родичі сина". При цій нагоді хочемо пояснити, що редколеґія „МПМ" ставить собі завдання „полоти мовний бур'ян" в мові нашої інтелеґенції. Впроваджувати й устійнювати нові мовні правила лежить поза засягом наших завдань.

Аж два читачі сторінки „МПМ" відгукнулися листами на нашу рекомендацію в рубриці „Оком по пресі" писати КАРАЇБСЬКИЙ, а не КАРІБСЬКИЙ („МПМ" ч. 20, „*Свобода*" з 24. XII. 1985)

Панове Юрій Рибак з Меріону, Пенс. та Антін Шарунович з Сібруку, Тексас уважають цю рекомендацію неправильною, покликуючись на те, що цей прикметник походить від назви індіянського племени КАРІБІВ, а не КАРАЇБІВ. Вони цитують англомовні словники, що наводять таку саму етимологію цього слова під гаслом Carribean.

Перевіривши використані та ще й інші українські джерела хочемо сказати теке. У *Правописному словнику* Г. Голоскевича ні одного, ні другого слова нема. У такому ж словнику О. Панейка (та В. Сімовича) з 1941 р. (перевиданого в трохи зміненій формі за ред. Я. Рудницького та К. Церкевича в 1979 р.) є гасло КАРАЇБСЬКЕ МОРЕ, і саме на цьому ми свою рекомендацію базували. Тим більше, що таку саму форму ми знайшли в *Українсько-російському словнику* (Київ, 1958 р.) та в першому виданні *Англо-українського словника* М. Подвезька. Огляд пізніших підсовєтських видань показує, одначе, що десь з початком 1960-их років як в російській, так і в українській мовах правопис змінено з КАРАЇБСЬКИЙ на КАРІБСЬКИЙ. Це нове написання маємо наприклад, у *Словнику наголосів* М.Погрібного(1964) *Російсько-українському словнику* (1968) та у всіх пізніших виданнях. Можна здогадуватися, що вплив тут мали німецька та французька мови, де ці зміни також зроблено. Цікаво, що *Орфографічний словник української мови* (Київ, 1975), хоч і має *Карібське* МОРЕ, одночасно дає (мабуть невиправлене) „караїб" та „караїбський".

Беручи до уваги вище сказане, признаємо обом читачам рація і рекомендуємо писати, згідно з етимологією та важливими світовими мовами, КАРІБСЬКЕ МОРЕ та КАРІБСЬКІ ОСТРОВИ. Читачів, що зберігають примірники „МПМ", просимо оригінальну рекомендацію відповідно виправити. Панам Рибакові та Шаруневичеві дякуємо за звернення нам уваги на цю правописну проблему.

В. Вовк

Вельмишановні Редактори!

Ваша „Сторінка" дуже цікава й корисна, одначе, вона зарідко виходить — пересічно три рази в рік...

Хотілося б прочитати у Вашій „Мові" більше про еміґраційні новотвори й перелицювання з англійської мови, як от: ЗСА, Шулц, Шикаґо, Чикаго, Бофало, суперпотуга й інші — як це треба писати, і хто повинен вирішувати?

Чи доцільно писати „по-політичному" „совєтський, совєти" коштом української мови?

Чи писати „народній" чи „народний" й більше таких „подвійних" правописів. Який правописний чи інших словник найбільше відповідає „чистоті" української мови?

Мабуть, цих проблем нікому не оминути, але варто послухати думки мовознавців, і треба щоб їх більше друкували в нашій пресі.

Р. Колісник
Торонто

Від Редколеґії: Щиро вдячні за листа. Ваш фейлетон надрукуємо в наступному випуску „МПМ".

ВИПРАВЛЕННЯ ВАЖЛИВІШИХ ПОМИЛОК У „МПМ"

Ч. 1 (19)

Стор. 1

Надруковано	*Треба*
19 р. зн. Д. Овчаренком	С. Овчаренком
9 р. зн. домомогли її	допомогли їй
8 р. зн. духовну	духову

Друга шпальта
18 р. зн.

Єфремов як історик	Єфремов як історик літератури
7 р. зн. статтю М. Овчаченко „Духова криза П. Тичини"	„Маріологічні мотиви в літературі „розстріляного відродження". Цикль статтей „Духова криза П. Тичини" був надрукований в журн. „Дзвони" ч. 1 (104) 1978 („про „Соняшні клярнети"), ч. 2 (106) 1978 (про зб. „Замість сонетів і октав"), ч. 3-4 (106-107) 1978 (про зб. „Плуг"), ч. 4 (111) 1979 (про зв. „Вітер з України").

Статтю „Псалми Давидові Т. Шевченка — політичні поеми чи розмови з Богом" поміщено в збірнику на пошану Блаженнішого Патріярха Кард. Йосифа Сліпого, Рим, 1984 р.

Стор. шпальта 2.

4 р. зн. бажаємо її	бажаємо їй

Ч. 2 (20)

Скорочення: ш. — шпальта, р. — рядок, зг. — згори, зн. — знизу.

Правильні написання такі:

Стор. 1.
Роковини...
ш. 1. р. 10 зг. Діяпазон

Розмови...
ш. 2 р. 21 зг. до „жАдІбний" є
ш. 2. р. 1. зн. lasagna

Оком по пресі
ш. 1. р. 24 зг. „впрочім" (рос.) ш. 1 р. 48 зг. „караїбський" КАРІБСЬКИЙ
ш. 1 р. 21 зн. „круз" — скреслити цілий рядок
ш. 1 р. 4 зн. ЗА ТАКИХ

Видає *ШКІЛЬНА РАДА* при *УККА*

Редаґує Колеґія в складі:
Марія Овчаренко, відповідальний редактор,
Євген Федоренко та Анатоль Вовк.

Адреса: Educational Council — U.C.C.A.
P.O. Box 391-Cooper Station
New York, N Y 10276-0391

Мрія...

(Закінчення зі стор. 1)

В 1960-их і 1970-их роках Орест після довгої розлуки зустрівся зі своєю матір'ю в Україні, а також вперше побачив сестер Галю Пері, Ірину Коваль і брата Зенка. Прохання його матері про приїзд Ореста для відвідин родини до ЗСА тричі відкинули.

Тіло покійного Ореста дружина його перевезла з Сибіру до міста Броди, Західня Україна, де його поховано.

Бл. п. Орест залишив у тяжкому горі жінку Людмилу, доньок Ґалю та Ірину а в Америці — маму Марію Салецьку, сестер Галю та Ірину, брата Зенка, стрийка Ярослава і стриянку Анну.

ШЕФ НАСА ЗІЗНАВ, що в програмі міжпостірних кораблів були великі дефекти перед полетом корабля „Челлелнджер", який вибух, вбиваючи усіх сімох астронавтів. Арнолд Олдрик заявив, що він ніколи не був свідомий усіх недотягнень та що його ніхто не повідомляв про безпеку ракет. Щоб запобігти таким випадкам в майбутньому, один з астронавтів пропонував створити панель безпеки полетів.

РЕҐУЛЯТОРИ БАНКІВ проситимуть Конґрес по дозвіл продавати банки в біді в одному стейті банкам в доброму стані в іншім стейті. Цю справу тепер порушено тому, що банки в стейтах Тексас, Оклагома і Луїзіяна позичили великі суми компаніям оливи і газу і опинились в поганій фінансовій ситуації.

ВІЙСЬКОВО-ПОВІТРЯНА база в Тексасі відкликала 64 бойових літаків через те, що вони мали механічні дефекти. Ті літаки, уже цілий місяць літають, але на щастя не було ніяких випадків. Відклик літаків коштуватиме летунську фльоту 1,5 мільона дол.

Американці в Обороні Людських Прав в Україні

43 Midland Place, Newark, N.J. 07106. (201) 373-9729

Організація Американці в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ)

улаштовує

ГРОМАДСЬКІ ВІЧА

темою яких є

справа Івана Дем'янюка в Ізраїлі

Прийдіть на віче, яке відбудеться у вашій околиці
Прийдіть і довідайтеся за найновіші події в справі Івана Дем'янюка
Прийдіть і привітайте дітей Івана Дем'янюка.
Прийдіть і запевніть їх, що вони не самі, що ми всі з ними
Прийдіть і заофіруйте їм ваші молитви і вашу моральну підтримку
Прийдіть і пожертвуйте гроші на оборону їхнього батька Івана. Якщо не маєте змоги особисто прибути, тоді пішліть пожертву в залученій коверті.

ПРОМОВЦІ НА ВІЧАХ:

ЛІДІЯ ДЕМ'ЯНЮК — дочка Івана Дем'янюка
ІРЕНА НИЖНИК — дочка Івана Дем'янюка
ІВАН ДЕМ'ЯНЮК — син Івана Дем'янюка
ЕДВАРД НИЖНИК — зять Івана Дем'янюка
ІГОР ОЛЬШАНІВСЬКИЙ — голова організації АОЛПУ
МАРК О'КАННОР — адвокат Івана Дем'янюка (якщо буде в ЗСА)

ДАТИ І МІСЦЕВОСТІ:

ТРЕНТОН — П'ятниця, 11-го квітня 1986 р., 7:30 веч. Український Народний Дім, 477 Джеремая Авеню, Трентон, Н. Дж.

НЮАРК — Субота, 12-го квітня 1986, год. 7:00 веч. Руханкова заля св. Івана Хрестителя, 762 Сенфорд Авеню, Нюарк, Н. Дж.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ — Неділя, 13-го квітня 1986 р., год. 4-та по пол. Культурний Центр, 700 Сідар Ровд, Філядельфія, Па.

НЮ ГЕЙВЕН — П'ятниця, 18-го квітня 1986, год. 7-ма веч. Український Центр св. Михаїла, 565 Джордж Стріт, Ню Гейвен, Конн.

ЮНІЙОНДЕЙЛ — Субота, 19-го квітня 1986, год. 4-та по пол. Заля української православної церкви св. Михаїла, Фронт і Мепл Стріт, Юнійондейл, Лонґ Айленд, Н. Й.

НЮ ЙОРК — Неділя, 20-го квітня 1986, год. 1:30 по пол. Авдиторія Академії св. Юра, 215 Іст 6-та Стріт, Ню Йорк, Н. Й.

ВАШІНҐТОН — П'ятниця, 25-го квітня 1986, год. 7-ма веч. Заля Української Церкви-Пам'ятника, 4250 Гервуд Ровд, Н.І., Вашінґтон, Д.К.

БАЛТІМОР — Субота, 26-го квітня 1986, год. 6-та веч. Заля Самопомочі, 239 Савт Бродвей, Балтімор, Мд.

Шевченківське свято в Нюарку

(Дора Рак).—125-ту річницю смерти поета відзначили учениці і учні школи св. Івана Хрестителя і школи українознавства в Нюарку концертом 2-го березня ц. р. у шкільній авдиторії. Програму розпочав збірний хор американською піснею „Боже, благослови Америку", сл. і муз. Ірвінґа Берліна, та українським гимном „Ще не вмерла Україна".

У мистецькій програмі брали участь діти із усіх кляс—від садочка до восьмої кляси—передаючи у деклямаціях і піснях безсмертні слова Тараса Шевченка. Найменші діти із садочка у барвних строях під народний стиль деклямували вірш „Тарасова ніч" та заспівали пісеньку „Українка я маленька" у музичному супроводі Роми Худьо (7-ма кляса). Цей напрочуд здисциплінований виступ, для багатьох й зворушливий, пройшов з успіхом завдяки дбайливості і терпеливості учительки Віри Ковблянської, що не лише професійно, але головне з любов'ю веде садочок.

Хор нижчих кляс (1–3), підготований учителькою О. Кобрин, проспівав дві пісні: „Батьку Тарасе, тобі співаєм" і „Ой, діброво, темний гаю", у музичному супроводі Христини Рак-Бравн (8-ма кл.), а повний хор під диригентурою учительки Анни Ґут проспівав „Наш отаман Гамалія" до слів Шевченка, в музичній обробці А. Гнатишина, і „Україно", музика Михайла Гайворонського, в супроводі Роми Худьо (7-ма кл.).

Серія деклямацій включала кілька складних поем Т. Шевченка. І так, учениці третьої кляси—Л. Гентиш, Л. Качмар, Д. Колодій, А. Мандзій, М. Мілянич—збірно деклямували „На Великдень, на соломі" і уривок із поеми „Гайдамаки" (Епілог). Учениці і учень сьомої кляси—Т. Бушнель, Л. Винарчук, А. Гапій, М. Івасечко, Р. Худьо і Д. Юрчук—деклямували поему „Гамалія", а Галя Вільшинська, учениця восьмої кляси, рецитувала довший уривок із „Наймички". У всіх деклямаціях видно було старанне приготування учениць як у чистоті мови (без чужинного акценту), так і у виразній дикції і динаміці слова.

Тематично влучно підібрану промову про дитячі роки Тараса Шевченка прочитала Н. Дац, учениця 11-ої кляси Школи Українознавства. У музичній точці Христина Рак-Бравн (учениця УМІ, кл. Ляриси Крупи)

заграла настроєву композицію М. Фоменка „Лірична поема".

На закінчення концерту хор вищих кляс відспівав маєстатичний „Заповіт". Численно зібрана публіка нагородила усіх виконавців щирими оплесками.

Декорацію сцени оформив мистець Григорій Данко Гивель. Сцену прикрашував портрет Тараса Шевченка у молодому віці із цитатою:

„Учітеся, брати мої,
думайте, читайте.
І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь..."

Ці пророчі слова ще й сьогодні актуальні, зокрема для учениць і учнів восьмої кляси цієї школи, які вкоротці перейдуть до американських шкіл, як дороговказ на ціле життя.

Багато праці для підготовлення концерту вклали учительки Люба Батька, Анна Ґут, Віра Ковблянська, Оля Кобрин, Оксана Ліщинська, Стефанія Призимірська під проводом директорки Сестри Юдити— і їм нюаркська громада повинна бути вдячна за опіку над її доростом. Школою завідує парохія св. Івана Хрестителя в Нюарку, де парохом є отець Михайло Кучмяк, що втішається великою пошаною і любов'ю громади.

На жаль, кількість учениць і учнів загрозливо зменшується, дарма, що школа є в одному з більших українських осередків. Причини різні—мобільність населення, соціяльно-економічні зміни в українській громаді, асиміляційний тяг, а то й байдужість батьків.

Зближається 50 літ від заложення цілоденної парохіяльної школи св. Івана (у 1939 році) заходом і коштом давнішої еміґрації спочатку в середмісті Нюарку. Коли ж після Другої світової війни українська громада обновилася допливом нової еміґрації, побудовано для школи новий гарний будинок у північно-західній частині міста (1952-53), а пізніше ще й докуплено другий будинок на гімнастичну залю.

Довга і багата історія школи (ще не описана); скільки ж то учениць і учнів її закінчили, скільки національних свят, концертів і різних вартісних імпрез дала школа українській громаді та скільки учительок-монахинь, Сестер Василіянок, і світських віддали свою працю для виховання українських дітей!

Шкода було б, щоб занепала школа з такою довгою традицією, яка дає дітям сильні моральні підстави на все життя, прив'язання до чудового українського обряду, української культури і рідних традицій та свідомість національної окремішности.

„Музичний Поранок" у Дітройті

Український Музичний Інститут Америки Відділ у Дітройті влаштував 12-го лютого ц.р. цікаву і небуденну імпрезу.

В авдиторії школи Непорочного Зачаття о годині 1:30 по полудні відбувся „Музичний Поранок", на якому були присутні сестри, учителі та учні цілої школи.

Після вступного слова Марії Лісавської англійською мовою, директою Музичного Інституту Марта Тарнавська українською мовою відкрила цю імперезу та з'ясувала її ціль.

У програмі імпрези були виконані твори українських та чужих композиторів.

Атракцією були п'ятирічні учні Петро Лісавський, котрий на скрипці виконав „Вальс", Брамса", „Мінюет" і Баха", та Орест Тарнавський на піяно Тамсона „Куку" і „Подоляночку". Тарас Лісавський гарно на скрипці відіграв Кончерто No. 5 Саітса. Ліда Юзик на піяно заграла ритмічно „Ґранада" Плейера і Степового „Прелюд". З великом чуттям Таня Клярк на піяно відіграла Шопена „Ноктюрн" та „Прелюд". Роман Скипакевич, котрий є учителем Музичного Інституту на клясичній гітарі виконав „Селекції на гітару".

Успіх був великий. Студенти, схвильовані та захоплені, щедро винагродили юних виконавців оплесками. Справа в тому, що це не був просто дитячий концерт, на якому виконавцями все прощається. Програма була виконана чисто й гарно, рівень гри на інструментах у межах їхнього виступу був високий. Крім того, приємно вражало, що все було виконано напам'ять. Надхненість виконання може бути осягнена лише в наслідок розуміння й відчуття того, що виконується. За все треба дати нашим юним музикантам признання та їх щиро привітати з успіхом.

Особливо признання належиться учителям музики, батькам і учням.

Цього року минає 35 років невтомної праці Музичного Інституту в Дітройті. Він протягом свого довгого існування дав змогу осягнути музичну освіту своїм членам, які беруть участь в українському музичному житті.

Шкода, що не всі батьки здають собі справу з ваги Музичного Інституту і не посилають до нього своїх дітей.

Музика — це важливий елемент у вихованні української молоді, а Музичний Інститут — у житті української громади.

Христина Годів-Юзич

Свято Шевченка в Маямі

У неділю, 16-го березня ц.р., маямська громада вшанувала світлу пам'ять Тараса Шевченка святочним концертом, який відбувся у залі Українсько-Американського Клюбу. Святочне зібрання відкрив голова Українсько-Американських Організацій Маямі, Фльорида, Тарас Максимович. Привітавши місцевих громадян та гостей, він передав дальше ведення програми Любі Маринюк. Американським гимном та „Заповітом" Шевченка, що їх проспівали всі присутні, розпочато програму свята.

Наші найменші — діти школи українознавства та юного ансамблю „Маямських танцюристів" поклали у пошані Батькові Тарасові квіти перед його портретом, всі по черзі задеклямували уривки Шевченкових віршів та танцювальними кроками, включно з присідами, закінчили тріюмфально свій виступ.

Потім Ганна Власенко-Бойцун, колишній професор коледжу у Північній Дакоті, виголосила доповідь на тему „Шевченко — практикуючий християнин". У своїх наукових працях, зокрема у своїх статтях під заг. „Віруючий Шевченко", вона дала належну відсіч большевицьким писакам, які сфальшували релігійні погляди Шевченка, мовляв, він був „безбожник" та „палкий борець проти релігії"... Численними цитатами з поем Шевченка, його „Журналу", „Щоденника" та інших праць вона доказала, що Шевченко був воістину віруючим християнином і завжди виконував свої релігійні обов'язки. Часто молився до Бога, прохаючи його помочі для себе і поневоленої батьківщини. Присутні з великим зацікавленням та увагою прослухали її доповідь. Коротку та добре опрацьовану доповідь про Шевченка прочитав англійською мовою Володимир Лотоцький.

Відомий нашій громаді зі своїх попередніх сольоспівів Тенор Осип Головацький, проспівав дві пісні — „Заграй мені, бандуро", слова М. Калюжної, муз. Григорія Китастого, та „Учітеся, брати мої" муз. Кос-Анатольського під акомпаньямент на піяно проф. Богдана Перфецького. Його сильний, мелодійний, гарного тембру голос у високих тонах першої пісні зворушив всіх присутніх.

Добре відома зі своїх попередніх виступів, молоденька деклямиторка Наталя Трач, продеклямувала вірш Шевченка „До Основ'яненка". Її всезростаючий талант мистецького слова прийняли присутні із захопленням.

На закінчення програми виступили сестри Максимовичі — Ганя, Дана і Керен, проспівавши дві пісні у супроводі Гані (піяно): „Вітер віє, повіває", уривок з поеми Шевченка „Перебендя" та „Бандуристе, орле сизий", уривок з поеми Шевченка, присвячений Н. Маркевичу. Чудовий спів сестер Максимовичів (сопраном і альтом) справив на присутніх миле враження.

Всіх виконавців програми, а особливо наших найменших, які так гарно вшанували своїм виступом Тараса Шевченка, нагородили присутні спонтанними оплесками. Українським народним гимном закінчено програму свята.

Люба Маринюк подякувала всім присутнім за участь у святі, виконавцям програми за звеличання пам'яті Шевченка та паням зі СУА за приготовання перекуски та обслугу гостей.

Належиться подяка Любі Маринюк не лише за її мистецьке ведення програми, але також за її великий вклад праці у зорганізованні та підготованні свята.

Б. Остап'юк

„Поклін тобі, Тарасе"

Під таким кличем та під проводом Відділу УАКРади у Бриджпорті, Конн., спільними силами влаштовано Академію з мистецькою програмою для відзначення генія і пробудителя українського народу Тараса Григоровича Шевченка.

9-го березня ц.р., в 3-ій год. по обіді численна публіка заповнила парафіяльну залю, при 99 Йорк вул. При вході кожний міг дістати гарні програмки українською й англійською мовами, що їх стилево оформила Рома Гайда. Перед гарно вдекорованою сценою стояв стіл із товарами і скриптами поета, що їх присутні оглядали.

Академію відкрив коротким словом Анатолій Фалько. Опісля виступив Юліян Китастий, яким співом і грою на бандурі зачарував публіку. Після нього Ксеня Кизик продеклямувала „Розрита могилу", захопивши своїм мистецьким хистом слухачів, які обдарували її бурєю оплесків.

Реферат українською мовою приготовив інж. Ігор Гайда. Він підкреслив могутній вплив Шевченка на минуле, сучасне та майбутнє покоління та що його творча сила — невмируща. В декількох випадках доповідач, звертаючись до портрету Шевченка, хилив перед ним голову за його відвагу, мучеництво, просвіту свого обездоленого народу та гарячу любов до нього. Вдячна авдиторія спонтанно оплескувала інж. І. Гойду. Коротке слово англійською мовою для молоді про вплив Тараса Шевченка на молодь в Україні й поза її межами виголосив молодий Борис Гайда, за що присутні були йому вдячні. Потім бандурист Ю. Китастий проспівав в'язанку пісень кобзарських і до слів Шевченка. Слухачі вставши з місць, нагородили його рясними оплесками.

На закінчення всі присутні проспівали „Заповіт" Шевченка.

А. Фалько подякував виконавцям, всім присутнім та членам управи Відділу УАКРади в Бриджпорті, і запросив на каву і солодке. Після перекуски референт зовнішних зв'язків при Відділі УАКРади Рома Гайда розповіла про ухвалу до резолюції 267 в Сенаті. Вона закликала, щоб люди висилали телеграми до своїх конгресменів і сенаторів, щоб вони голосували за цю резолюцію.

Отець Анатолій Джейкоб ще раз подякував Управі, о. Ярославові Шустові та всім присутнім за корисну працю у нашій громаді.

А.Ф.

Збудуймо...

(Закінчення зі стор. 1)

ням Українського Музею. Набута посілість є на Шостій вулиці між Другою і Третьою авеню, напроти школи св. Юра і Купер Юніон Коледжу. Доїзд підземкою і автобусами дуже зручний. На цій площі можна збудувати будинок, в якому міг би приміститися музей та кілька інших установ, ще й буде кільканадцять помешкань для винайму.

Ми, члени Комітету, зійшлися разом у свідомості, що українська культура є одна, що вона завжди була одним з багатющих джерел, які стимулювали всесторонній розвиток нашого народу та підносили його з занепаду в критичні часи його історії. Українська культура об'єднувала й об'єднує всіх українців, де б вони не жили.

Український Музей, що має завдання зберігати найкращі зразки українського мистецтва й пам'ятки нашої історії, повинен бути однією з тих установ, які не лише об'єднують сучасників, але пов'язують минулі, сучасні і майбутні покоління в одну духову спільноту. Чим більше таких об'єднуючих установ і акцій буде серед нас, тим зрілішою нацією станемо.

Закликаємо всіх, хто розуміє вагу та значення діяльности Українського Музею в Ню Йорку — метрополії усього світу й столиці Об'єднаних Націй, — допомогти здійснити цей великий задум.

Збудуймо спільним зусиллями установу, гідну нашого талановитого народу, яка буде одним з найтриваліших наших здобутків у вільному світі й буде гордістю теперішніх й майбутніх поколінь української громади в Америці. Рівночасно вона буде нашим внеском до культурного життя цієї держави.

Комітет Розбудови Українського Музею в Ню Йорку: о. ігумен Патрикій Пащак, о. мітрат Володимир Базилевський, Марта Бачинська, Богдан Бойчук, Іван Винник, д-р Степан Ворох, Євген Гановський, Софія Геврик, Тит Геврик, Ольга Гнатейко, Степан Гробельський, Роман Гуглевич, д-р Осип Данко, Христина Демкович, Христина Добчанська-Мельник, Роман Ільницький, Ліда Крушельницька Люба Лабунька, Ярослава Сурмач-Милс, Нестор Олесницький, Ярослав Пастушенко, Аркадія Оленська-Петришин, д-р Влтер Петришин, Олена Прончак-Петришин, Галина Перожак-Сміндак, Гаррі Полчі, Розалія Полчі, д-р Климентій Рогозинський, Іванна Рожанковська, Всеволод Саленко, д-р Юрій Сай, Віра Скоп, Василь Сосяк, Мирон Сурмач, Олександер Тишовницький, д-р Богдан Цимбалістий, Михайло Черешньовський, Мирослав Шміґель, Віра Шумейко, Теодор Шумейко, Марія Шуст.

Січень, 1986

В СЕМИМІСЯЧНУ БОЛЮЧУ, НЕВІДЖАЛУВАНУ СТРАТУ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
мого Найдорожчого
ЧОЛОВІКА, БАТЬКА І ДІДА

бл. п.

Теодора Еліяшевського

буде відправлена

ПАНАХИДА

в неділю, 13-го квітня 1986 р., о год. 9:15 ранку в українській катедрі у Філядельфії, Па.
на Френклін вул.

Прошу ласкаво згадати Покійного в той день у своїх молитвах.

МАРІЯ — дружина
МАРТА — дочка
ЮРІЙ — син з дружиною КЕРОЛ
та троє внуків

ПОДЯКА

5-го березня 1986 року відійшла від нас на вічно

св. п.

МАРІЯ ЯРОШЕНКО

Складаємо сердечну подяку митрофорному протоієреєві о. Володимирові Базилевському, о. протопресвітерові Іванові Ткачукові, о. дияконові Андрію Куликові і диригентові хору проф. Михайлові Лев за переведення похоронних відправ.

Щиро вдячні слідуючим особам:

Дорогій Олі Савчук, що відвідувала Покійну в шпиталі, рівнож п. Мирославові Шміґель, що зайнявся збіркою пожертв і переведенням тризни та п. Насті Грибович за полагодження деяких справ.

Щиро дякуємо митрофорному протоієреєві о. Володимирові Базилевському за теплі прощальні слова, як в похоронному заведенню так і на тризні.

Рівнож щиро дякуємо інж. Евгенові Івашків та п. Наді Шміґель за зворушливі вислови і спомини, переживши такі довгі роки з Покійною.

Дуже дякуємо Всім за письмові співчуття.

Ми невимовно вдячні Всім, що так чисельно прибули на похоронні відправи і проводили Дорогу Покійну в останній спочинок, а також за щедрі пожертви на Служби Божі, квіти та інші цілі.

На СЛУЖБИ БОЖІ:
по $20.00 — Анна Варчак;
по $10.00 — 83 Відділ Союзу Українок Америки в Ню Йорку, Іван і Ірена Мокрівські, Микола і Параня Остапяк, Роман і Люба Остапяк, Володимир Остапяк, Роман і Оксана Прус, Стефан і Володимира Сливоцькі, Павло і Дана Турчин, Микола Хоманчук.

ЧУДОВІ ВІНКИ зложили:
Сергій і Ліда Бушак, Никифор Голуб, Родина Лонкевичів, Оксана Ленець, Зен і Ольга Савчук, Віктор і Юлія Ткаченко, Бюро "Liberty Travel".

Замість квітів пожертвували:
на УКРАЇНСЬКУ ПРАВОСЛАВНУ СЕМІНАРІЮ СВ. СОФІЇ:
По $60.00 — Сергій і Ліда Бушак, Никифор Голуб;
по 50.00 — Зенон і Оксана Бабюк, Богдан і Надія Савчук, Миколай Ярошенко;
по $40.00 — Григорій і Тетяна Шпильки;
по $30.00 — Михайло і Евгенія Парута;
по $25.00 — о. Володимир Базилевський, Юрій і Оксана Базилевські, Анастазія Грибович, Микола й Олександра Крумшин, Зен і Ольга Савчук, Артур і Іна Соломоне, Степан і Евгенія Чуми;
по $20.00 — Андрій і Лідія Закревські, Петро й Орися Саляк, Микола Хоманчук, Василь і Ліля Цимбал;
по 10.00 — Олько й Ольга Лонкевичі, Юлія Ткаченко.

На УКРАЇНСЬКИ МУЗЕЙ в Ню Йорку:
по $50.00 — Евин і Сяня Ґорелик, Евген і Евгенія Івашків, Андрій і Таля Ленець, Богдан і Надія Савчук;
по $25.00 — Роман і Ольга Гаєцькі, Дарія Ґенза, Роман і Марта Данилюк, Микола й Олександра Крумшин, Іван і Ярослава Лучечко, Юрій і Ольга Пастернак, Ярослав і Марія Томорук, Мирослав і Надія Шміґель;
по $20.00 — Микола і Зірка Галів, Григорій і Іна Груба, Марія Костек, Микола і Параня Остапяк, Роман і Оксана Прус, Марія Соробей, Павло і Дана Турчин;
по $15.00 — Ірена Стецьків-Бехтольд;
по $10.00 — Михайло й Олександра Юзенів.

Нехай Всевишній Господь винагородить Вас стократно.
Муж — МИКОЛАЙ
Дочка — НАДІЯ і вся Родина

У глибокому смутку повідомляємо Приятелів і Знайомих, що 5-го квітня 1986 р. відійшов від нас у Вічність наш Найдорожчий
ТАТО І ДІДО

бл. п.

ЮХИМ ТОВСТОКОР

ПОХОРОН у середу, 9-го квітня 1986 р. з катедри св. Володимира, Н. Й., о год. 11:30 ранку на український православний цвинтар св. Андрія у Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
син — ВОЛОДИМИР
донька — ЛІДІЯ
внучка — ХРИСТЯ

Увага! **КОЛИШНІ УЧНІ РЕҐЕНСБУРЗЬКОЇ І ЗОЛОЧІВСЬКОЇ ГІМНАЗІЙ!** Увага!

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА
НА МОГИЛІ

сл. п. директора МИКОЛИ ВЕЛИЧКО та Його Дружини

відбудеться у Провідну Неділю, 11-го травня 1986 р., о год. 4-ій по пол. на цвинтарі св. Андрія у С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Акт посвячення довершить **о. Любомир Мудрий.**

ЗАКЛИКАЄТЬСЯ ВСІХ ЗОЛОЧІВЦІВ І РЕҐЕНСБУРЗЦІВ ВЗЯТИ УЧАСТЬ.

ГОЛОВА КОМІСІЇ ПАЛАТИ Репрезентантів у справах розвідки, демократ Лі Гамілтон, виступив проти надання зенітних ракет повстанцям Афганістану і Анголі; оплачених із секретних фондів Сі-Ай-Ей. Л. Гамілтон закликав надавати таку допомогу відкрито і оплачувати її з крайового бюджету. Для прийняття відповідного законопроєкту він запропонував відбути голосування на об'єднаному засіданні двох палат Конгресу. Президент має право надавати секретну допомогу з фондів Сі-Ай-Ей без санкцій Конгресу, однак у цьому випадку він повинен дістати одобрення комісії в справах розвідки.

Вісті з української громади в Норт Порті

Жіночий хор місцевого Осередку; при фортепіяні дириґент д-р Ярослава Грабович

Там на півночі нашого континенту головно в околиці Великих Озер, де лютують холодні вітри і морози, взимку непривітно жити. Та який контраст з пляжами Мехіканської затоки на Фльориді, де легкі морські хвилі граються у соняшних проміннях, веселі лиця перехожих вздовж піскової морської пляжі. Коло мене старший пан з вудкою в руці пробує щастя: „Коби хоч клюнула, а то й хробака не хоче з'їсти!" Зустрічаю старшого друга, він вже 10 літ на емеритурі, пробував спершу зажити в околиці нашої Союзівки, але змінив плян, перекочував на теплу Фльориду. Питаю його, чому вибрав саме Фльориду?— „Друже, хочеш прожити бодай п'ять років довше, заки надрукують клепсидру в „Свободі", втікай на Фльориду!"

Американці люблять статистику, всякі теренові бадання. Недавно ствердили, що найбільш догідні місцевості для поселення емеритів—це Сан Дієго в південній Каліфорнії і Сарасота на Фльориді. Як там в Сан Дієго, хай напишуть українці, що там проживають. А околиці Сарасоти—це наші поселення у західній Фльориді, це також наш славний Осередок в Норт Порті, коло Ворм Мінерал Спрінгс.

Питаю друга, чи не нудно тобі тут проживати, далеко від громадських і культурних осередків? Зовсім не так, приїжджають на Фльориду відомі громадські діячі, артисти, співаки; маляр і привозять свої картини на виставки. У нашім Осередку св. Андрія не менше імпрез ніж у Філядельфії, і які вибагливі програми! Справді, не можна нарікати.

Згадаймо хоча б про недавні більш успішні імпрези 15-го лютого ц. р. в річницю уродин сл. п. Блаженнішого Патріярха Йосифа, замість врочистої академії, цим разом ми прослухали багату змістом доповідь про наукову творчість Патріярха, яку прочитав д-р Павло Сениця, автор монументального твору про Богословську Академію в трьох томах „Світильник Істини". Тема доповіді—„Патріярх Йосиф Сліпий—науковець, ректор Богословської Академії". Прелеґент проаналізував творчість Патріярха у трьох аспектах: догматичні праці; аскетичні трактати; обрядові звичаї і традиції.

Д-р Сениця насвітлив праці Патріярха та узасаднив численними цитатами з його писань. Перед присутніми виринула могутня постать науковця, глибокого знатока догматики, історії та традиції українського церковного обряду, спільного для Української Православної і Католицької Церков.

Проминуло декілька днів безжурних зустрічів при купелі у Теплім Озері, традиційна вже щоп'ятниці вечеря зі смачними варениками в Осередку. 22-го лютого—імпозантна імпреза, цим разом влаштована українським жіноцтвом при Осередку св. Андрія: „Свято жінки-героїні". Програма виконана вцілості жіноцтвом, і цим разом чоловіки тільки подавали жінкам мікрофон та сиділи за столиками при вході на залю.

Наша піяністка д-р Ярослава Грабович була цим разом також дириґенткою. Хор виконав дуже гарно дві пісні „Могили..., могили", сл. Л. Полтави, муз. Ф. Фіцаловича, та „Сину, качки летять" сл. М. Ткача, муз. О. Білаша. Вступне слово Віри Повх; змістовний реферат відчитала Софія Барусевич. Інсценізацію „На свято героїнь" Лесі Храпливої виконали—Марійка Тесарович, Женя Семенюк, Павлина Різник, Оля Кобзяр, Міра Повх і Маруся Стефанишин. Деклямацію „Ломикамінь" Ганни Черінь виконала Олена Річицька. Програма пройшла немов під символічним мотто—„Не забуду про минуле—вірю в українське завтра!".

Проминуло ледве кілька днів, і знову небуденна зустріч. Остап Олесницький своїми цікавими оповіданнями повіз нас далеко на схід до Савдійської Арабії, де він впродовж 10 літ був професором у тамтешньому університеті. Араби—не численний народ, колишні кочівники-бедуїни, що живуть на окраїнах Арабської пустелі. Вони строго дотримуються своїх традиційних звичаїв, їхні жінки змушені до невільничого становища. Багаті нафтові джерела та цінні мінеральні поклади—це плинне золото, що поступово перетворює цей ще недавно кочовничий народ у модерну державу.

Проф. Олесницький зумів передати слухачам вірну картину сучасної Арабії, розповів про її багатства, населення, географічне та кліматичне положення, релігійні практики (Іслям) та свої переживання. Бракували нам його цінні експонати, які він не привіз на Фльориду, але й без того ми довідалися багато цікавого про ту екзотичну країну.

У суботу, 9-го березня, Осередок відзначив Шевченкові роковини святочною академією з багатою програмою. Академію відкрив коротким словом культурно-освітній референт Управи Богдан Козак, хор під проводом дириґента Грабовича відспівав „Заповіт". Доповідь про творчість Т. Шевченка виголосив інж. Михайло Семків. Це була глибока, справді на академічному поземі доповідь. У першій частині доповідач визначив місце нашого генія у світовій літературі: він у пантеоні геніїв світової літератури.

А місце Т. Шевченка в Україні? Ні Пушкін для росіян, ні Словацький для поляків, чи навіть Шекспір для англійців не були такими величними постатями, як Шевченко для українців. Він—немов сумління поневоленої України. Доповідач проаналізував дві поеми Шевченка—„Іван Підкова" і „Великий Льох", що на його думку, композиційно. найбільш геніяльні. „Запорожці вміли панувати, Панували, добували і славу і волю", це могучий, державницький голос поета в поемі і страшний контраст: „А внук косу несе в росу..." рабська психіка сучасного Шевченкові мужика—бездержавника.

„Великий Льох"—геніяльний твір, аналіза нашої рабської недержавности. Три пташки - душі караються, одна за зраду, бо напоїла коня Хмельницькому коли він їхав у Переяслав підписувати рабську заяву московському цареві, друга карається, бо зрадила гетьмана Мазепу, напоїла коня московського царя Петра, і третя, як ще мале безсиле дитя тільки усміхнулася до цариці Катерини. У Шевченка журба за державну незалежність України тягнеться безперервною ниткою через усю його творчість.

Програму свята виповнили ще деклямації: Альфред Семанюк продеклямував „Лелія" Шевченка, а о. Александер Костюк—власну поезію на славу поета і „Пророк" Черкасенка. На закінчення виступив з піснями місцевий хор Осередку.

На імпрези до Осередку приходять звичайно багато гостей, Т. Шевченка звеличало приблизно 200 осіб.

Павло Турула

25-ліття інституту при Джан Керолл університеті в Клівленді

Інститут для совєтських і східньоевропейських студій при Джан Керрол університеті в Клівленді був створений в червні 1961 року за ініціятивою і старанням проф. Михайла Папа, професора історії цього ж університету.

Університет з гордістю відзначає чверть сторіччя інституту і в окремій обширній ювілейній брошурі переповідає його історію і зокрема високо оцінює заслуги в праці та розвитку інституту проф. Михайла Папа, директором якого він є від його оснування і по сьогоднішній день.

Інститут впродовж 25-літнього існування провів величезну наукову праці в ознайомлюванні й правдиво науковому насвітлюванні історії народів Східньої Европи, а зокрема історії України, спростовуючи помилковий підхід і не основану на наукових джерельних історичних заложеннях її періодизацію.

Як відомо, старші американські історики під впливом російських істориків, безкритично їх наслідують і повторюють їхню, незгідну з наукою і джерельними історичними даними теорію про постання трьох східньоевропейських народів, які жили, творились і розвивались кожний окремо, а не за твердженням російських істориків про їхне спільне походження, які вже пізніше, в ході історії, почали відокремлюватися і вкінці стали зовсім окремими народами.

І тому ще і ще раз треба підкреслювати заслуги інституту під керівництвом проф. М. Папа в напрямі спростування теорій російських істориків і тим самим впливання на американських і неамериканських істориків прийняти правдиву, згідно з джерельними даними теорію постання і періодизацію історії трьох східньоевропейських народів.

Впродовж 25-літньої праці іститут з ініціятиви проф. М. Папа влаштував сотні наукових конференцій, панелів та дискусій, на яких відповідно унапрямлювано та ширено пізнання історії сходу Европи та її народів.

Сотні студентів історії слухали та сприймали історію сходу Европи, сперту на історичних заложеннях і насвітленні, подаваних на викладах інституту. Багато з них писали свої праці під опікою і наглядом проф. М. Папа, темою яких була Східня Европа, а зокрема Україна. Крім цього інститут майже щороку літом влаштовував конференції-семінари для учителів історії середніх шкіл і тим самим багато причинився до того, що учителі починають критично ставитися до приписаних шкільних підручників і подають своїм учням правильніше насвітлення історії Східньої Европи.

Крім своєї наукової праці в університеті, проф. М. Папа є дуже активним у суспільно-громадській та релігійно-церковній ділянках Великого Клівленду. Немає майже ніякої акції чи дії, яка відбувалася б без участи проф. Папа. Під сучасну пору він є головою Асоціяції Українських Національних Університетських Професорів, головою Осередку Праці НТШ в Клівленді, очолює наукову Комісію в епархіяльному громадсько-церковному Комітеті Тисячоліття Християнства в Україні.

За громадську й наукову працю був нагороджений в 1968 році Шевченківською Грамотою Волі. Проф. Пап є активним і в американському житті. У 1971 році став членом Управи міста Клівленду як директор людських резервів і економічного зростання. Часто на різні публічні імпрези запрошують його на головного доповідача. У 1967 році був визнаний найвизначнішим натуралізованим громадянином міста Клівленду. У 1972 році отримав нагороду Джан Керролл університету за блискуче викладання та наукову й суспільно-громадську працю. Як директор інституту мав подорожі та нав'язував контакти з різними науковцями в Америці й за кордоном.

В 1973 році після довгих дебатів, в яких інститут брав участь за посередництвом проф. Папа, був ухвалений закон про етнічні спадщинні студії. У 1975 році проф. Пап був вибраний президентом Асамблеї національних етнічних студій, а також був членом Державного дорадчого комітету спадщинних студій у Департаменті здоров'я, освіти й добробуту і брав безпосередню участь у плянуванні й політиці етнічних спадщинних студій та акцій. У цьому характері його часто запрошували до Вашінґтону для розроблювання плянів дії етнічних спадщинних студій. У цілій серії конференцій про проблеми етнічних студій, що відбувалися в Білому Домі, він брав активну участь. В 1976 році проф. Пап, беручи участь в конференції про етнічність і освіту, дав широкий виклад, в якому подав спосіб плянування освіти в ділянці етнічної спадщинности. Інститут за посередництвом проф. Папа брав активну участь у святкуваннях 200-річчя Америки, будучи одним з ініціяторів створення Комісії цього святкування.

Очевидно, годі в короткій статті перерахувати всю широку діяльність проф. М. Папа. Українська громада є вдячна й горда з праці проф. М. Папа, бо його праця не тільки вирізняє його особисто. Вона також підносить повагу й до української громади серед американців та інших етнічних груп.

Д-р С. В.

Помер Василь Ленчук

У п'ятницю, 21-го лютого ц. р. в Джерзі Сиґі, Н. Дж., помер на 71-му році життя Василь Ленчук.

В. Ленчук народився 21-го травня 1914 року на Львівщині. Покійний залишив в смутку дружину Катерину, сестру Анну, синів Мирона, Стефана, Романа, Івана, Василя, доньок Лесю і Ольгу та п'ятеро внуків.

Похорон відбувся у вівторок, 25-го лютого ц. р. з похоронного заведення Фіото, до української католицької церкви свв. Петра і Павла в Джерзі Сиґі. Отець Роман Мірчук відправив Службу Божу, а відтак відпровадив Покійного на вічний спочинок на цвинтар на „Верховині" у Ґлен Спей, Н. Й. Там місцевий парох о. Юліян Осадца, враз з родиною і приятелями, віддав останній салют Покійному. Присутні відспівали пісню „Видиш, брате мій", а представник 54-го Відділу ООЧСУ, до якого належав Покійний, попрощав його.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МАРІЯ ЧАВУРСЬКА, член УНС Відд. 204-го ім. А. Гончаренка в Ню Йорку, померла 24-го вересня 1985 року на 72-му році життя. Нар. 12-го вересня 1913 року. Членом УНС стала 1972 року. Залишила у смутку мужа Стенлі, доньку Ліліяну Осипу і сина Івана. Похорон відбувся 27-го вересня 1985 року на цвинтарі в Гемптонбурґу, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

М. Заліпський, секр.

МИХАЙЛО РИБАК, член УНС Відд. 175-го ім. св. Миколая в Дітройті, Ілл., помер 26-го листопада 1985 року на 91-му році життя. Нар. 1893 року на Україні. Членом УНС став 1940 року. Залишив у смутку сина Ярослава. Похорон відбувся 3-го листопада 1985 р. на цвинтарі Голі Крос в Дірборн, Миш.

Вічна Йому Пам'ять!

Я. Базюк, секр.

ТЕОДОР Ф. ТАРБІЙ, член УНС Відд. 38-го ім. св. Миколая в Обирн, Н.Й., помер 27-го листопада 1985 року на 72-му році життя. Нар. 1913 року в Обирн, Н.Й. Членом УНС став. 1945 р. Залишив у смутку дружину Анну. Похорон відбувся на цвинтарі св. Йосифа в Обирн, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

НЕЛЛІ СОТОК, член УНС Відд. 100-го ім. Т. Шевченка в Мерилвиллі, Інд., померла 9-го жовтня 1985 року на 72-му році життя. Нар. 1913 року в Ґері, Інд. Членом УНС стала 1941 року. Залишила у смутку сестрінку Марію Круґоф. Похорон відбувся на цвинтарі Каламет Парк в Мерилвіллі, Інд.

Вічна Їй Пам'ять!

Е. Сібак, секр.

ІВАН ДРОЗДОВИЧ, член УНС Відд. 448-го Т-ва „Самопоміч" в Монтреалю, Кве., помер 3-го жовтня 1985 року на 91-му році життя. Нар. 1894 року на Україні. Членом УНС став 1949 року. Залишив у смутку сина Миколу, 9 внуків і 9 правнуків. Похорон відбувся 7-го жовтня 1985 року на цвинтарі Кот де Неж в Монтреалю, Канада.

Вічна Йому Пам'ять!

М. Перейма, секр.

ВОЛОДИМИР КВАСНІЙ, член УНС Відд. 158-го ім. Б. Хмельницького в Брукліні, Н.Й., помер на 66-му році життя. Народився 1919 року в Бояновї, Західня Україна. Членом УНС став 1958 року. Залишив у смутку дружину Ольгу, чотири дочки: Ірену, Ліду, Адріяну й Лярису; сестер — Настю і Наталку; братів — Василя, Миколу і Михайла. похорон відбувся 15-го жовтня 1985 року на цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Управа

ПЕТРО ГОЛОВАЧУК, член УНС і колишній довголітній секретар 42-го відділу ім. Т. Шевченка в Пассейку, Н.Дж., помер 6-го жовтня 985 року на 91-му році життя. Нар. 4-го липня 1894 року в Монастириськах, Зах. Україна. Членом УНС став 1935 року. Залишив у смутку невістку Дарію і внуків: Лорен, Джаймі, Стасіка і Петра. Похорон відбувся 8-го жовтня 1985 року на цвинтарі Кальварія в Патерсоні, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

І. Блиха, секр.

ОЛЕНА ЗАХАРЧУК, член УНС Відд. 320-го ім. Пресвятої Тройці в Балтиморі, Мд., померла 15-го листопада 1985 року на 91-му році життя. Нар. 1894 року в селі Трибочовці, повіт Бучач, Україна. Членом УНС стала 1923 року. Залишила у смутку дочок Марію і Софію з чоловіком Ричардом і внука. Похорон відбувся 18-го листопада 1985 року на цвинтарі св. Михайла в Балтиморі, Мд.

Вічна Їй Пам'ять!

І. Малко, секр.

ВОЛОДИМИР МАЄВСЬКИЙ, член УНС Вдд. 15-го Т-ва „Україна" у Вашінґтоні, Д.К., помер 14-го листопада 1985 року на 61-му році життя. Нар. 1924 року в Комарні, Україна. Членом УНС став 1951 року. Залишив у смутку дружину Анну, доньку Мотрю, сина Ярослава, тещу Теклю Салапату; в Україні — сестру Марусю з дітьми та сестру Олю з чоловіком та дітьми і дальшу родину. Похорон відбувся 18-го листопада 1985 року в мавзолею на Українськім Національнім цвинтарі у Вашінґтоні, Д.К.

Вічна Йому Пам'ять!

Остап Зинюк, секр.